

Олександр КУЦ
Оксана ВАЦЕБА

**БІБЛОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ТА АНОТАЦІЇ КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙ,
ЗАХИЩЕНИХ У СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ
ВЧЕНІЙ РАДІ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІНСТИТУТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
у 2004 році**

Спеціальності:

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

**24.00.02 – фізична культура, фізичне
виховання різних груп населення**

Л Ъ В І В – 2 0 0 4

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ**

Олександр КУЦ

Оксана ВАЦЕБА

**БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ТА АНОТАЦІЇ КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙ,
ЗАХИЩЕНИХ У СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ
ВЧЕНІЙ РАДІ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІНСТИТУТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
у 2004 році**

Спеціальності:

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

ЛЬВІВ – 2004

ББК 91.9: Ч 51

УДК 016: 796

Куц О.С., Вацеба О.М. Бібліографічний покажчик та анотації дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді К 35.829.01 Львівського державного інституту фізичної культури у 2004 році. – Львів: Українські технології, 2004. – 48 с.

© О.С. Куц, О.М. Вацеба, 2004

© Львівський державний інститут фізичної культури, 2004

© Українські технології, 2004

ВСТУП

Чотири роки підряд у Львівському державному інституті фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту діє спеціалізована вчена рада з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальностями: 24.00.01 – олімпійський та професійний спорт; 24.00.02 – фізична культура, фізична підготовка різних груп населення.

Всього впродовж 2001-2004 років захищено 78 кандидатських дисертацій (табл.), які були виконані у 28 вищих навчальних закладах України. Усі дисертанти активно працюють у системі вищої школи України; більшість із них посіли керівні посади в галузевих ВНЗ, на факультетах фізичного виховання, очолили кафедри фізичного виховання.

Таблиця

*Кількісні показники захистів дисертацій у спеціалізованій вченій раді
Львівського державного інституту фізичної культури (2001-2004 рр.)*

Рік	Захищено дисертацій	в т.ч. за спеціальностями	
		24.00.01	24.00.02
2001	19	9	10
2002	23	6	17
2003	21	3	18
2004	15	5	10
всього	78	23	55

У 2004 році вперше кандидати наук з фізичного виховання і спорту з'явилися в Донецькому державному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Мукачівському гуманітарно-педагогічному інституті, Львівському юридичному інституті МВС України. Серед тих, хто захистив дисертації у 2004 році одна особа має звання майстра спорту України міжнародного класу, п'ятеро – майстри спорту України, двоє керують кафедрами у відповідних вузах. З 15 розглянутих дисертацій – 7 представлено жінками.

Аналіз тематики та змісту дисертаційних робіт останніх чотирьох років свідчить про істотне зниження частки робіт, присвячених актуальним проблемам теорії і методики спорту. При цьому переважна більшість з них орієнтовані на підготовку спортивного резерву, юнацький спорт, Бракує наукових досліджень, пов'язаних із спортивною біохімією, фізіологією, антропологією, біомеханікою, психологією тощо. Не проводяться наукові дослідження в зимових видах спорту. Бракує ґрунтовних досліджень щодо фізичного виховання дошкільників, людей середнього, зрілого і старшого віку, окремих категорій професійних, військових, соціальних груп. Впродовж тривалого часу належно не розвивається напрямок професійно-прикладної фізичної підготовки. Немає аналітичних досліджень зарубіжного досвіду розвитку сфери фізичного виховання, особливо зважаючи на сучасні тенденції євроінтеграції.

Загалом силами дисертантів 2004 року опубліковано 161 наукову працю, що в середньому на одну особу становить 10,7 публікацій. При цьому найбільша кількість дорівнювала 17, найменша – 7.

Діяльність спеціалізованої вченої ради у Львові також засвідчує, що проблема використання української мови в наукових дослідженнях в галузі фізичної культури і спорту впевнено залишається в історії.

Щорічне опитування членів спеціалізованої вченої ради засвідчило, що кращими дисертаційними дослідженнями, які розглядалися під час засідань ради у 2004 році визнано роботи Сергія Банаха (Львів), Ірини Грубар (Тернопіль), Наталії Івасик (Львів), Сергія Латишева (Донецьк), Людмили Харченко (Львів; Херсон).

Наукове керівництво захищених дисертацій здійснювали провідні вчені в галузі фізичної культури і спорту, серед яких особливо плідно у 2004 році працювали професори В.Т. Пятков, Б.М. Шиян, А.В. Цьось, Т.Ю. Круцевич, доценти В.М. Трач, М.М. Линець та ін.

Важливу роль в атестаційному процесі виконують офіційні опоненти. У 2004 році під час засідань спеціалізованої вченої ради ЛДДФК 26 науковців України виступали в якості офіційних опонентів. Серед них висококваліфіковані й досвідчені українські вчені – професори Тетяна Вісковатова (Одеса), Алла Яшенко (Київ), Богдан Шиян (Тернопіль), Едуард Вільчковський (Львів), Георгій Максименко (Луганськ), Богдан Мицкан (Івано-Франківськ), Олег Камаєв (Харків), Геннадій Арзютов (Київ), Валентин Язловецький (Кіровоград), Лідія Завацька (Рівне), доценти Оксана Шинкарук (Київ), Наталія Москаленко (Дніпропетровськ), Юрій Бородин (Київ), Євген Свіргунець (Хмельницький) та ін.

Спеціалізована вчена рада та ректорат Львівського державного інституту фізичної культури пишається тими, хто успішно захистив у 2004 році кандидатські дисертації у Львові й сподівається на подальший науковий успіх кожного. Віримо, що традиції львівської наукової школи, авторитетної іменами таких вчених як Арам Тер-Ованесян, Вадим Андрієвський, Володимир Заціорський, Вадим Запорожанов, Володимир Келлер, Сергій Неверкович, Галина Сафронова, Богдан Шиян, Едуард Вільчковський, Олександр Куц, Ігор Заневський, Віктор П'ятков, Євген Приступа та чимало інших, будуть розвиватися, а слава примножуватиметься.

У цьому покажчику подано бібліографічну інформацію про кандидатські дисертації, захищені у 2004 році у спеціалізованій вченій раді Львівського державного інституту фізичної культури. Перелік подано за алфавітним порядком прізвищ їх авторів. Анотації представлено українською, російською та англійською мовами.

Сподіваємося, що цей покажчик буде корисним для викладачів вищої школи України, молодих дослідників, аспірантів і магістрів, організаторів спортивно-фізкультурного руху та усіх, хто цікавиться проблемами фізичного виховання та спорту.

Олександр К У Ц, голова ради,
д.пед.н., проф.

Оксана ВАЦЕБА, вчений секретар,
к.пед.н., проф.

21 грудня 2004 р.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ДИСЕРТАЦІЙ

1. Базильчук Віра Богданівна

Назва дисертації – *Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу*

Науковий керівник – *Жданова О.М., к. пед. н., професор, завідувач кафедри рекреації і оздоровчої фізичної культури (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)*

Офіційний опонент – *Шиян Б.М., д. пед. н., професор, завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання (Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент – *Краснов В.П., к. пед. н., професор, завідувач кафедри фізичного виховання (Національний аграрний університет України)*

Провідна установа – *Прикарпатський університет імені В. Стефаника Міністерства освіти і науки України.*

Базильчук В.Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу. Рукопис.

Дослідження присвячене вивченню проблеми організації спортивно-оздоровчої діяльності у ВНЗ. Об'єкт дослідження – фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів України. Предмет дослідження – активізація спортивно-оздоровчої діяльності студентів на основі змін в організації фізичного виховання у вищому навчальному закладі.

Мета дослідження полягала у розробці організаційної моделі спортивно-оздоровчої діяльності студентів вищого навчального закладу у навчальному, позанавчальному процесі та під час відпочинку.

Наукова новизна дослідження:

- уперше запропоновано й апробовано організаційну модель спортивно-оздоровчої діяльності, яка дозволяє в умовах ВНЗ підвищити обсяги рухової активності, покращити стан здоров'я та рівень фізичної підготовленості студентів;
- доповнено наукову інформацію про формування у студентів позитивної мотивації до занять спортом шляхом застосування активної пропаганди спортивних досягнень студентів-спортсменів ВНЗ і системи різноманітних заохочень;
- розширено і уточнено дані про зменшення показників захворюваності, покращення фізичної підготовленості та фізичного здоров'я, активізацію інтересів студентів до систематичних занять, які можна задовольнити оптимальною організацією фізкультурно-спортивної роботи у ВНЗ у навчальний, позанавчальний та вільний час.

Ключові слова: організаційні засади, фізичне виховання, спортивно-оздоровча діяльність студентів, фізична підготовленість, фізичне здоров'я, модель.

Базыльчук Вера Богдановна. Организационные основы активизации спортивно-оздоровительной деятельности студентов в условиях высшего учебного заведения. Рукопись.

Диссертационное исследование посвящено изучению проблемы организации спортивно-оздоровительной деятельности студентов вуза.

Во введении обоснована актуальность проблемы, показана взаимосвязь исследования с научными программами, планами и темами, определен объект и предмет исследования, его цель и задачи, описан уровень научной новизны и практическое значение работы, а также личный вклад диссертанта.

Объект исследования – физическое воспитание студентов высших учебных заведений Украины.

Предмет исследования – активизация спортивно-оздоровительной деятельности студентов на основе изменений в организации физического воспитания в вузе.

Цель работы – разработка организационной модели спортивно-оздоровительной деятельности студентов вуза в учебном, внеучебном процессе и на досуге.

Научная новизна исследования:

- впервые разработана организационная модель спортивно-оздоровительной деятельности, которая в условиях вуза способствует повышению объема двигательной активности студентов, улучшает уровень их физической подготовленности и здоровья;
- дополнена научная информация о возможности формирования мотивации к занятиям видами спорта, использования активной пропаганды спортивных достижений вуза и системы разнообразных поощрений;
- расширены и уточнены результаты о положительных изменениях показателей заболеваемости, физической подготовленности, физического здоровья студентов, физкультурно-спортивные интересы которых удовлетворены за счет оптимальной деятельности в учебное, внеучебное и свободное время.

В первом разделе подан теоретический анализ литературы, освещающей проблемы физического воспитания студентов высших учебных заведений и обоснована актуальность исследования.

Во втором разделе представлена система методов, адекватных объекту, предмету, цели и задачам исследования; раскрыта необходимость использования этих методов, а также описана организация исследования.

В третьем разделе представлены материалы исследования, которые содержат характеристику тенденций физической подготовленности студентов, их спортивно-оздоровительных потребностей во время учебы в вузе.

Констатирующий эксперимент, который включал исследования уровня физической подготовленности студентов на протяжении четырех лет учебы в Технологическом университете Подолья свидетельствует о низком уровне физической подготовленности студентов на первом году учебы и его ухудшении на протяжении дальнейшей учебы в вузе. Выявлены спортивно-оздоровительные потребности студентов и уровень их удовлетворения в условиях вуза.

В четвертом разделе описана разработанная организационная модель спортивно-оздоровительной деятельности студентов, которая включает построение структур и определение содержания деятельности каждого структурного подразделения. Также изучено влияние внедренной организационной модели спортивно-оздоровительной

деятельности на уровень физической подготовленности, физического здоровья и заболеваемости студентов Технологического университета Подолья.

В пятом разделе обобщены результаты исследования организации спортивно-оздоровительной деятельности студентов в условиях технического вуза. Освещены результаты исследования, которые подтверждают ранее проведенные исследования других авторов, а также получены дополнительные и абсолютно новые результаты исследования организации спортивно-оздоровительной работы в вузе.

Разработаны практические рекомендации, содержащие новые, научно-обоснованные данные об организации спортивно-оздоровительной деятельности в вузе.

Ключевые слова: организационные основы, физическое воспитание, спортивно-оздоровительная деятельность студентов, физическая подготовленность, физическое здоровье, модель.

Bazilchuk Vira. Organizational bases of sporting-sanitary students activity in conditions of higher educational establishment. Manuscript.

The investigation is devoted to learning problem of organization physical training activity technical high schools.

The object investigation is student's physical training in technical high schools.

Inject of research activation of sporting-sanitori student's activity of the bottom of changes in organization of physical training in physical training in technical high schools.

The aim of kesharch lied down in elaboration of organisative model of sporting-sanitori student's activity of high technical outside of studing process and during rest days.

Scientific kesharch novelty:

It was first suddested and tested organization model of sporting-sanitori activity, which allows to increase amounts of moving activity in high technical schools conditions, to improve health and the level of physical preparations of student's

It was added scientific information about student's positive motivation which was before sports-studies in way of using active of sports results of student's sportsmanly in test. High school and a system of different encouragement.

It was widen and made more exact facts about reducing of disease indicators of physical preparations and physical health, activation of student's interest for system, studies which one can satisfy with optimal organization of physical train work in high tech school at studies, outside studies and free time

Key words: organizational bases, physical education, sporting-sanitary activity, physical preparation, physical health, model, students of technical institute of higher.

2. Базильчук Олег Вікторович

Назва дисертації – Індивідуалізація системи фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток

Науковий керівник – Линець М.М., к.пед.н., доцент, завідувач кафедри теорії і методики олімпійського і професійного спорту (Львівський державний

інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – *Корягін В.М., д. пед. н., професор кафедри фізичного виховання (Національний університет „Львівська політехніка” Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент – *Свіргунець Є.М., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри фізичного виховання (Технологічний університет Поділля (м. Хмельницький) Міністерства освіти і науки України)*

Провідна установа – *Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Базильчук О.В. Індивідуалізація системи фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток. Рукопис.

Дослідження присвячено вивченню проблеми оптимізації фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток. Об'єкт дослідження – тренувальний процес кваліфікованих гандбольних команд. Предмет дослідження – фізична підготовка кваліфікованих гандболісток. Мета роботи – розробити й експериментально обґрунтувати програму фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток з урахуванням взаємозв'язків компонентів змагальної діяльності і фізичної підготовленості та індивідуальних профілів фізичної підготовленості.

Наукова новизна отриманих результатів:

- розширено та поглиблено знання щодо структури і змісту змагальної діяльності гандболісток різної кваліфікації, зокрема встановлено, що за останні 20 років значно зросли кількісні показники компонентів змагальної діяльності і дещо знизилися їх якісні показники;
- визначено зміст модельних характеристик фізичної підготовленості кваліфікованих гандболісток, які включають 10 показників загальної та 4 спеціальної фізичної підготовленості, що мають значущі взаємозв'язки з компонентами змагальної діяльності;
- уперше у жіночому гандболі визначено факторну структуру фізичної підготовленості кваліфікованих гандболісток;
- уперше сформовано й експериментально підтверджено методичні підходи щодо розробки програми диференційованої фізичної підготовки кваліфікованих гандболісток з урахуванням індивідуальних профілів їх фізичної підготовленості та модельних характеристик більш кваліфікованих гандболісток.

Ключові слова: кваліфіковані гандболістки, змагальна діяльність, загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка, фізична підготовленість, програма диференційованої фізичної підготовки.

Базильчук О.В. Индивидуализация системы физической подготовки квалифицированных гандболисток. Рукопись.

Диссертационное исследование посвящено изучению проблемы оптимизации физической подготовки квалифицированных гандболисток.

Во введении обоснована актуальность проблемы, показана взаимосвязь исследования с научными программами, планами и темами, определен объект и

предмет исследования, его цель и задачи, описан уровень научной новизны и практическое значение работы, а также личный вклад диссертанта.

Объект исследования – тренировочный процесс квалифицированных гандбольных команд. Предмет исследования – физическая подготовка квалифицированных гандболисток. Цель работы – разработать и экспериментально обосновать программу физической подготовки квалифицированных гандболисток с учётом взаимосвязи компонентов соревновательной деятельности и физической подготовленности а также индивидуальных профилей физической подготовленности.

Научная новизна исследования:

- расширены и углублены знания относительно структуры и содержания соревновательной деятельности гандболисток разной квалификации; установлено, что за последние 20 лет значительно возросли количественные показатели компонентов соревновательной деятельности и снизились некоторые их качественные показатели;
- определено содержание модельных характеристик физической подготовленности квалифицированных гандболисток, которые включают 10 показателей общей и 4 специальной физической подготовленности, которые имеют значительные взаимосвязи с компонентами соревновательной деятельности;
- впервые в женском гандболе определена факторная структура физической подготовленности квалифицированных гандболисток;
- впервые сформированы и экспериментально подтверждены методические подходы относительно разработки программы дифференцированной физической подготовки квалифицированных гандболисток с учётом индивидуальных профилей их физической подготовленности и модельных характеристик более квалифицированных гандболисток.

В первом разделе подан теоретический анализ литературы по проблеме построения процесса физической подготовки квалифицированных гандболисток и обоснована актуальность исследования.

Во втором разделе представлена система методов, адекватных объекту, предмету, цели и задачам исследования; раскрыта необходимость использования этих методов, а также описана организация исследования.

В третьем разделе представлены материалы анализа содержания соревновательной деятельности гандбольных команд, с помощью которых характеризованы тенденции развития женского гандбола и определены модельные показатели соревновательной деятельности, которые в дальнейшем учитывались при разработке программ подготовки спортсменок и команд к соревнованиям. Анализ компонентов соревновательной деятельности по игровым амплуа дал возможность выделить резервы в повышении спортивного мастерства, как индивидуальных гандболисток, так и команд в целом.

В четвертом разделе подается анализ корреляционных взаимосвязей между показателями физической подготовленности и соревновательной деятельности, а также рассматривается факторная структура физической подготовленности квалифицированных гандболисток. Полученные результаты свидетельствуют, что как специальная, так и общая физическая подготовленность тесно взаимосвязаны с эффективностью соревновательной деятельности квалифицированных гандболисток.

В пятом разделе представлен сравнительный анализ физической подготовленности гандболисток разной квалификации, описана методология разработки авторской программы физической подготовки квалифицированных гандболисток и поданы результаты экспериментальной проверки эффективности разработанной программы.

Результаты перекрестного эксперимента убедительно свидетельствуют, что независимо от методологической направленности тренировочного процесса квалифицированных гандболисток и состояния их тренированности к началу применения конкретной программы, высший тренировочный эффект дает сочетание комплексного развития ведущих для женского гандбола физических качеств (70% от общего объема физической подготовки) с приоритетным развитием тех физических качеств, которые в конкретной гандболистке относительно слабо развиты (30% от общего объема физической подготовки).

Работа имеет методические рекомендации к технологии разработки программ дифференцированной физической подготовки квалифицированных гандболисток.

Ключевые слова: квалифицированные гандболистки, соревновательная деятельность, общая физическая подготовка, специальная физическая подготовка, физическая подготовленность, программа дифференцированной физической подготовки.

Bazilchuk O.V. Individualization system of physical training qualified female handballs. Manuscript.

University of research to study problems optimization physical preparation female handballs. Object into training process of skilled handball teams. Article of research physical preparation skilled female handballs.

Work aim to develop experimentally female handballs program of physical preparation skilled female handballs with components intercommunications consideration competitions of activity and physical preparedness and individual profiles of physical preparedness.

Scientific novelty of got results:

- widened and deepened knowledge as for structure and maintenance competitions of activity female handballs of different qualification, specifically set, what kind last 20 years considerably grew quantitative components indexes competitions of activity and something brought down their qualitative indexes;
- defined maintenance of model descriptions of physical preparedness skilled female handballs, which include 10 indexes of special physical preparedness general and 4, that have meaningful intercommunications with components competitions of activity;
- for the first time in womanish handball defined a factories structure of physical preparedness skilled female handballs;
- for the first time formed experimentally borne out methodical approaches as for program development of differentiated physical preparation skilled female handballs with consideration of individual profiles of their physical preparedness and model descriptions more skilled female handballs.

Key words: skilled female handballs. competitions activity, general physical preparation, special physical preparation, physical preparedness, program of differentiated physical preparation

3. Банах Сергій Михайлович

Назва дисертації – Техніко-тактична підготовка стрільців у спортивно-прикладних вправах з пістолета

Науковий керівник – Пятков В.Т., д. фіз. вих., доц., завідувач кафедри теорії і методики стрільби, сучасного п'ятиборства і шахів (Львівський державний інститут фізичної культури)

Офіційний опонент – Камаєв О.І., д. пед. н., професор кафедри фізичного виховання (Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого).

Офіційний опонент – Бородін Ю.А., к. пед. н., доцент, декан факультету спортивної медицини і фізичної реабілітації (Національний університет фізичного виховання і спорту України)

Провідна установа – Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Банах С.М. Техніко-тактична підготовка стрільців у спортивно-прикладних вправах з пістолета. - Рукопис.

У проведених дослідженнях визначено та обґрунтовано оптимальні часові параметри виконання провідними стрільцями України швидкісних спортивно-прикладних стрілецьких вправ ПМ-4, ПМ-5, ПМ-6. Узагальнено та обґрунтовано методику діагностування типових помилок у техніці виконання влучного пострілу і методику позитивного перенесення рухових умінь та навичок. Розроблено методику відбору службових пістолетів для спортивних цілей та експериментально обґрунтовано її ефективність, а також методику визначення вагомості основних чинників розсіювання куль.

Розроблено методичні рекомендації щодо диференціації основних чинників розсіювання куль у спортивно-прикладній стрільбі з пістолета.

Ключові слова: стрільба з бойового пістолета, техніко-тактична підготовка, спортивно-прикладні вправи, розсіювання куль, часові параметри, раціоналізація техніки виконання влучного пострілу.

Банах С.М. Техніко-тактическая подготовка стрелков в спортивно-прикладных упражнениях из пистолета - Рукопись.

В проведенных исследованиях определены и обоснованы оптимальные хронометрические параметры исполнения ведущими стрелками Украины скоростных спортивно-прикладных стрелковых упражнений ПМ-4, ПМ-5, ПМ-6. Обобщена и обоснована методика диагностирования типичных ошибок в технике исполнения меткого выстрела и методика позитивного переноса двигательных умений и навыков. Разработана методика отбора служебных пистолетов для спортивных целей и экспериментально обоснована ее эффективность, а также методика определения причин рассеивания пуль.

Объект исследования – процесс подготовки спортсменов в стрельбе из боевого оружия. Предмет исследования – технико-тактическая подготовка спортсменов в стрельбе из служебного пистолета. Цель работы – повышение эффективности подготовки стрелков в спортивно-прикладных упражнениях из пистолета.

В первом разделе „Актуальные проблемы технико-тактической подготовки стрелков в спортивно-прикладных упражнениях из пистолета” рассмотрены особенности стрелковой подготовки учитывая условия и правила выполнения

скоростных упражнений, а также конструктивные характеристики служебного пистолета.

Во втором разделе „Методы и организация исследования” описано методику экспериментальной части работы, обосновывается система взаимодополняющих методов исследования, адекватных объекту, предмету, цели и задачам исследования.

В третьем разделе „Дифференциация основных причин рассеивания пуль” рассмотрено методику определения влияния основных причин рассеивания пробоин на спортивный результат и отбор служебных пистолетов для спортивных целей.

В четвертом разделе „Рациональная техника выполнения и оптимальные хронометрические параметры спортивно-прикладных упражнений” рассмотрено модельные характеристики времени выполнения скоростных спортивно-прикладных стрелковых упражнений.

В пятом разделе „Обобщение результатов исследования” представлен анализ и обобщение научных результатов педагогических экспериментов диссертационного исследования.

Методику повышения эффективности технико-тактической подготовки следует рассматривать в комплексном контексте, поскольку она включает:

- определение и обоснование оптимальных хронометрических параметров выполнения ведущими стрелками Украины скоростных спортивно-прикладных стрелковых упражнений ПМ-4, ПМ-5, ПМ-6;

- разработку методики определения влияния основных причин рассеивания пуль на спортивный результат;

- обобщение методических рекомендаций относительно рациональной техники выполнения стрелковых упражнений из служебного пистолета; адаптирование техники выполнения упражнений олимпийской программы к специфике спортивно-прикладной стрельбы;

- обобщение методики диагностирования типичных ошибок в технике выполнения меткого выстрела;

- совершенствование методики формирования скоростного компонента прицеливания;

- разработку методики отбора служебных пистолетов для спортивных целей и экспериментальное обоснование ее эффективности.

Разработаны методические рекомендации относительно дифференциации основных причин рассеивания пуль в спортивно-прикладной стрельбе из пистолета.

Ключевые слова: стрельба из боевого пистолета, технико-тактическая подготовка, спортивно-прикладные упражнения, рассеивания пуль, параметры времени, рационализация техники исполнения меткого выстрела.

Banakh S.M. Technical-tactical preparation of the shooters for sporting-applied exercise for pistol.- Manuscript.

In seen out researches for the first time defined and grounded the optimum temporal execution parameters by leading shooters of Ukraine of speed sporting-applied rifle PM-4, PM-5, PM-6 exercises. Generalized and grounded a diagnosing methods of typical mistakes in execution engineering of well-directed shot and methods of positive transference of impellent abilities and acquired habits. For the first time developed selection methods of official pistols for sporting aims and experimentally grounded her effectiveness, and also ponder ability determination methods of basic such dispersion factors.

The methodical recommendations concerning differentiation of the basic reasons of dispersion of bullets in sports - applied shooting from a pistol are developed.

Key words: firing from fighting pistol, technical-tactical preparation, sporting-applied exercises, sacks dispersion, temporal parameters, execution engineering rationalization of well-directed shot.

4. Безверхня Галина Василівна

Назва дисертації – Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11 класів

Науковий керівник – Круцевич Т.Ю., д. фіз. вих., професор, проректор з науково-дослідної роботи (Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – Вісковатова Т.П., д. псих. н., професор кафедри клінічної психології (Одеський Національний університет імені І.І. Мечнікова Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент – Москаленко Н.В., к. пед. н., доцент, проректор з науково-дослідної роботи (Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Провідна установа – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова Міністерство освіти і науки України.

Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів. – Рукопис.

Об'єкт дослідження – потреби, мотиви та інтереси школярів 5-11-х класів до занять фізичною культурою і спортом. Мета дослідження – науково обґрунтувати та розробити методичні рекомендації для підвищення мотивації школярів до фізичного самовдосконалення як у системі організованих, так і самостійних занять фізичною культурою і спортом, що сприятиме фізичному розвитку, покращенню фізичного, психічного та соціального здоров'я.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних спеціальної літератури; вивчення документальних матеріалів; спостереження; анкетування; хронометраж рухової активності учнів; методи математичної статистики.

У дисертації вперше встановлено структуру мотивів та інтересів школярів 11-17 років до занять фізичною культурою і спортом, яка змінюється не тільки у процесі вікового розвитку, але й відповідно до типологічних особливостей ВНД; визначено структуру зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на формування мотивації школярів до самовдосконалення засобами фізичного виховання.

Результати дослідження – розроблено методичні рекомендації: „Формування мотивації до самовдосконалення учнів загальноосвітніх шкіл засобами фізичної культури і спорту”.

Ключові слова: мотивація, школярі 11-17 років, заняття фізичною культурою і спортом, типологічні особливості ВНД.

Безверхняя Г.В. Мотивация к занятиям физической культурой и спортом школьников 5-11-х классов. – Рукопись.

Объект исследования – потребности, мотивы и интересы школьников 5-11-х классов к занятиям физической культурой и спортом. Цель исследования – научно обосновать и разработать методические рекомендации для увеличения мотивации школьников к самосовершенствованию как в системе организованных, так и самостоятельных занятий физической культурой и спортом, что способствует физическому развитию, улучшению физического, психического и социального здоровья.

Методы исследования: теоретический анализ и обобщение данных специальной литературы; изучение документальных материалов; наблюдение; анкетирование; хронометраж двигательной активности школьников; методы математической статистики.

Результаты исследования – разработано методические рекомендации: «Формирование мотивации к самосовершенствованию школьников общеобразовательных школ средствами физической культуры и спорта».

Исследования проводились на школьниках 5-11-х классов, проживающих в г. Кисеве, г. Умани и сельской местности. Всего методом анкетирования было охвачено 2000 человек.

В диссертации впервые выявлена структура мотивов и интересов школьников 11-17 лет к занятиям физической культурой и спортом, которая изменяется не только в процессе возрастного развития, но и в соответствии с типологическими особенностями ВНД; определены внешние и внутренние факторы, которые влияют на формирование мотивации школьников к самосовершенствованию средствами физического воспитания.

Выяснены причины отсутствия у школьников устойчивого интереса к урокам физической культуры, которые сводятся к следующему:

- недостаточно реализуется дифференцированный подход на уроках физической культуры, что приводит к неадекватности физических нагрузок на занятиях (25%);

- не учитываются интересы школьников при выборе физических упражнений, которые включены в программу физической культуры в школе (22-32%), что требует пересмотреть программы по физической культуре, включить больше часов ирригационного компонента и адаптировать к интересам учащихся конкретной школы;

- при проведении занятий, особенно в подготовительной части урока необходимо использовать музыкальное сопровождение, что делает занятие физическими упражнениями более эмоциональными и привлекательными как для девочек, так и для мальчиков;

- использование соревновательного метода в уроке физической культуры наиболее эффективно в средних классах; в старших классах желание соревноваться снижается, особенно у девочек. В связи с этим необходимо разработать ряд стимулов, способствующих повышению мотивации достижения результата и проведению соревнований под девизом «Победи себя».

Определены факторы, которые в различной степени влияют на формирование мотивации школьников к занятиям физической культурой и спортом. Ими являются семья, школа, микросреда, телевидение, пресса.

В структуре свободного времени занятие физической культурой и спортом находится на пятом месте после просмотра телепередач, общения с друзьями, помощи родителям и компьютерных игр.

Существуют различия в проявлении мотивов к физическому совершенствованию у школьников из городской и сельской местности, а также в факторах, которые влияют на их формирование. Цель самоутверждения путем занятий спортом и достижения высоких спортивных результатов в большей степени проявляется у мальчиков из сельских школ – 35,5%, а у городских подростков только 24% случаев.

Негативными факторами, влияющими на интенсивность мотивации к реализации цели самосовершенствования средствами физического воспитания, является неудовлетворенность желаний школьников заниматься любимыми видами спорта как в системе урочных, так и внеурочных форм. Это касается спортивных игр, плавания, аэробики, шейпинга, фитнеса, бодибилдинга.

Результаты наших исследований показали, что и у мальчиков, и у девочек с увеличением возраста происходит снижение уровня здоровья. Особенно это выражено у девушек, уровень здоровья которых имеет явно прогрессирующую тенденцию к ухудшению и к окончанию школы 77% школьниц желали бы его улучшить.

У мальчиков динамика уровня здоровья отличается от их сверстниц тем, что на возрастном отрезке с 8-го по 11-й классы увеличивается количество тех, кто считает себя здоровым (65,8%), наряду с этим увеличивается число подростков, которые оценили свое здоровье как плохое (14,2%).

Рассматривая проблему здоровья подростков в контексте с физической подготовленностью и изучив ее в рамках наших исследований, мы можем заключить:

- между физической подготовленностью и уровнем здоровья у девушек наблюдается тесная взаимосвязь; это подтверждается тем, что с увеличением количества школьниц с удовлетворительной и плохой физической подготовленностью происходит увеличение количества тех, кто хотел бы улучшить свое здоровье;

- количество тех, кто считает свою физическую подготовленность отличной или хорошей, среди мальчиков всех возрастов удерживается на уровне 69-73%, а у девочек количество таковых постоянно уменьшается от 89,2% в шестом классе до 70,3% в одиннадцатом;

- наибольшее количество подростков обоих полов с удовлетворительной или плохой физической подготовленностью представлено в 11 классе – это 28,5% мальчиков и 29,6% девочек;

- количество девочек, которые хотели бы улучшить свое здоровье, постоянно увеличивается (от 37,6% в шестом классе до 74% в одиннадцатом); у мальчиков наибольшее количество желающих улучшить здоровье наблюдается в 8 классе – 46,1%, в 11 – 34,2%.

Ключевые слова: мотивация, школьники 11-17 лет, занятия физической культурой и спортом, типологические особенности ВНД.

Bezverhnaya G.V. Motivation to the classes of Physical Education of the pupils of the 5th-11th forms. Manuscript.

The object of the research is the 5th-11th forms pupils' needs, motives, and interests to the Physical Culture and Sports studies.

The aim of the research is to ground scientifically and to elaborate the methodic recommendations for the rise of pupils' motives to physical self-perfection in the system of planned studies of Physical Culture and Sports as well as in individual ones.

The methods of the research: special literature data theoretical analysis and generalization; documentary materials studying; observation; questionnairing; moving activity time-keeping; mathematical statistics.

The results of the research. The methodic recommendations “The shaping of motive to self-perfection for the secondary school pupils by means of Physical Culture and Sports” are elaborated.

The structure of the 11-17 year-old pupils’ motives and interests to Physical Culture and Sports which changes not only in the process of age development but according to typological peculiarities of the HNA is discovered and elaborated for the first time; the structure of outer and inner factors which influence the shaping of the pupils motivation to self-perfection by means of Physical education is defined in the research.

Key words: motivation, 11-17 year-old pupils, Physical Culture and sports lessons, typological peculiarities of the ANA.

5. Гавришко Сергій Гаврилович

Назва дисертації – *Оцінка індивідуальних можливостей моторно обдарованих дітей 4-6 років*

Науковий керівник - *Воропай С.М., к. пед. н., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання (Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент - *Вільчковський Е.С., д. пед. н. професор кафедри теорії і методики фізичного виховання (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)*

Офіційний опонент – *Шинкарук О. А., к. пед. н., доцент, проректор зі спортивної роботи (Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)*

Провідна установа – *Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Гавришко С.Г. Оцінка індивідуальних можливостей моторно обдарованих дітей 4-6 років – Рукопис.

Об’єкт дослідження – рухова функція дітей 4-6 років. Мета дослідження – розробити науково обгрунтовану системи оцінки індивідуальних можливостей дітей 4-6 років для виявлення їхньої моторної обдарованості.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне тестування, педагогічний експеримент, психофізіологічні методи дослідження, медико-біологічні методи дослідження, метод експертних оцінок, методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що доповнено та уточнено дані теорії і методики фізичного виховання про стан і динаміку рухової функції дітей 4-6 років; вперше одержано дані, пов’язані з розробкою системи оцінки рухової обдарованості дітей 4-6 років; набуло подальшого розвитку дослідження критеріїв визначення рухової обдарованості дітей 4-6 років, які отримали цифрове вираження у кількісній і бальній оцінці з урахуванням віку дітей; розроблено профілі рухової функції дітей для виявлення схильності до роботи різного характеру;

експериментально обґрунтовано систему оцінки індивідуальних можливостей моторної обдарованості на основі застосування інтегральної оцінки; визначено надійність та прогностичність оцінки за стабільністю індивідуальних рівнів розвитку.

Результати дослідження – розроблено систему оцінки моторної обдарованості дітей, яка передбачає: комплексне тестування індивідуальних можливостей дітей, переведення результатів в бали за загальними і диференційованими оціночними шкалами, використання вагових коефіцієнтів значущості кожного показника для різних видів рухової діяльності та визначення інтегральної оцінки моторної обдарованості.

Визначено надійність системи оцінки моторної обдарованості. На основі цього вона рекомендована для впровадження у практику фізичного виховання і спортивного відбору.

Ключові слова: індивідуальні можливості дітей 4-6 років, рухова діяльність, оціночні шкали, інтегральна оцінка моторної обдарованості.

Gavryshko S.G. Estimation of individual possibilities of motive gifted 4-6 year-old children. - Manuscript.

The object of the investigation is the motive function of 4-6 year-old children.

The aim of the investigation is working out the scientifically substantiated system of estimation of individual possibilities of 4-6 year-old children, for determination their motive ability.

The methods of the investigation are the analysis of scientific-methodical literature, the pedagogical testing, the pedagogical experiment, psycho-physiological methods of the investigation, medical-biological methods of the investigation, the method of expert estimations, the methods of mathematical statistics.

The scientific novelty of the achieved results lies in the fact that data of the theory and methods of physical education about state and dynamic of motive function of 4-6 year-old children, are supplemented and specified; data connected with working out of system of the motive ability estimation of 4-6 year-old children has been obtained for the first time; the future development received the investigation of criterions of motive ability's determinations of 4-6 year-old children, which received figure expression in quantitative and mark estimation with taking into consideration the children' age; worked out the profiles of children' motive function for detection of inclination to work of different character; experimentally substantiated the system of estimation of individual possibilities of the motive ability on basis of using of integral estimation; the reliability and the predicting of estimation were determined with receiving of stability of individual levels of development.

The results of investigation. The system of the motive able children is worked out, which contains complex testing of individual children' possibilities, conversion the results into marks according to the general and differential mark scales, use of weight coefficients of significance of every index for the different kinds of motive activity and determination of the integral estimation of the children motive ability.

It has been determined the reliability of the system of the motive ability estimation, therefore it is recommended to inculcate into practice physical culturc and sport selection.

Key words: individual possibilities of 4-6 year-old children, motive activity, mark scales, integral estimation of the motive ability.

Гавришко С.Г. Оценка индивидуальных возможностей двигателью одаренных детей 4-6 лет. - Рукопись.

Объект исследования – двигательная функция детей 4-6 лет. Цель исследования – разработать научно обоснованную системы оценки индивидуальных возможностей детей 4-6 лет для выявления их моторной одаренности.

Методы исследования: анализ научно-методической литературы, педагогическое тестирование, педагогический эксперимент, психофизиологические методы исследования, медико-биологические методы исследования, метод экспертных оценок, метод математической статистики.

Научная новизна полученных результатов состоит в том, что дополнено и уточнено данные теории и методики физического воспитания о состоянии и динамике двигательной функции детей 4-6 лет; впервые получены данные, связанные с разработкой системы оценки двигательной одаренности детей 4-6 лет; приобрело дальнейшего развития исследование критериев определения двигательной одаренности детей 4-6 лет, которые получили цифровое выражение в количественной и балльной оценке с учетом века детей; разработаны профили двигательной функции детей для выявления склонности к работе разного характера; экспериментально обоснована система оценки индивидуальных возможностей моторной одаренности на основе применения интегральной оценки; определена надежность и прогнозируемость оценки за стабильностью индивидуальных уровней развития.

На основе анализа научно-методической литературы была раскрыта теория развития двигательных способностей и одаренности, изучены основные закономерности возрастного развития морфофункциональных, психофизиологических и двигательных возможностей детей 4-6 лет и определены критерии оценки моторной одаренности детей данного возраста.

Нами разработана система оценки индивидуальной моторной одаренности детей 4-6 лет, которая включает: проведение комплексного тестирования, перевод результатов тестирования в баллы при помощи общих и дифференцированных оценочных шкал, использование весовых коэффициентов значимости показателей двигательной функции для работы разного характера, определение интегральной оценки моторной одаренности детей и обоснование надежности системы оценки.

В ходе исследования нами была разработана программа тестирования индивидуальных возможностей мальчиков и девочек. Все показатели были объединены в три блока, которые характеризовали двигательные, морфофункциональные и психофизиологические возможности.

Анализ динамики показателей двигательной функции детей 4-6 лет показал, что большинство из них проявили тенденцию к увеличению.

Для обоснования состояния двигательной функции мы определили количество взаимосвязей между показателями. Нами выявлена неоднородная тенденция к изменению количества взаимосвязей в динамике возрастного развития в работе двигательной функции. Уровень сбалансированности систем организма можно определить как средний.

На основании корреляционного анализа определен комплекс информативных показателей оценки моторной одаренности детей к различным видам двигательной деятельности. Наибольшая информативность выявлена по показателям двигательных возможностей. Менее информативными оказались показатели морфофункциональных и психофизиологических возможностей.

Для оценки уровня индивидуальных возможностей детей разработаны

оценочные шкалы, которые основаны на данных нормального распределения результатов тестирования (правило трех сигм). Разработанные дифференцированные и общие оценочные шкалы учитывают характер отличий по каждому показателю двигательной функции. По оценочным шкалам осуществляется перевод результатов тестирования в баллы.

На основании экспертной оценки и данных корреляционного анализа мы определили весовые коэффициенты, которые показывают значимость каждого показателя для работы разного характера.

Для формирования интегральной оценки моторной одаренности баллы умножили на весовые коэффициенты, полученные оценки суммировали в интегральную оценку. Анализируя интегральные оценки, мы сделали вывод об уровне моторной одаренности мальчиков и девочек 4-6 лет по десятибалльной шкале.

Характеризуя интегральные оценки, мы выделили моторно одаренных детей, склонных к работе кратковременного характера и работе длительного характера.

Достаточно высокая надежность системы оценки моторной одаренности детей, склонных к различным видам двигательной деятельности, определена на основании недостоверных различий среди групповых интегральных оценок. Разработанные индивидуальные профили моторной одаренности детей, а также тенденция к сохранению рейтинговых интегральных оценок на высоком уровне свидетельствуют о надежности системы оценки.

Разработанная система оценки рекомендована к использованию в практике физического воспитания и спортивного отбора.

Ключевые слова: индивидуальные возможности детей 4-6 лет, двигательная деятельность, оценочные шкалы, интегральная оценка моторной одаренности.

6. Грубар Ірина Ярославівна

Назва дисертації – *Дитячий травматизм: профілактика та реабілітація засобами фізичного виховання*

Науковий керівник - *Шиян Б.М., д. пед. н., професор, завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання (Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент – *Яценко А.Г., д. мед. н., професор, провідний науковий співробітник (Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)*

Офіційний опонент – *Вовканич А.С., к. б. н., доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації (Львівський державний інститут фізичної культури України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)*

Провідна установа – *Прикарпатський університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України*

Грубар І.Я. Дитячий травматизм: профілактика та реабілітація засобами фізичного виховання – Рукопис.

Дисертація присвячена проблемі дитячого травматизму, його профілактиці і післятравматичній реабілітації дітей з переломами кісток нижньої третини передпліччя. У ній проаналізовано рівень дитячого травматизму, вивчено причини та

чинники, що спричиняють виникнення травм у дітей, і на цій основі вироблено профілактичні заходи щодо шкільного травматизму.

Метою дослідження було виявлення чинників виникнення травм у дітей та розробка технологічної схеми індивідуальних програм фізичної реабілітації. Об'єктом дослідження був дитячий травматизм в процесі життєдіяльності та занять фізичними вправами. Предмет дослідження – передумови виникнення травм у дітей 10-12 років, їх профілактика та індивідуальні програми фізичної реабілітації. Наукова новизна дослідження – виявлено і проаналізовано статистичні дані про види, частоту та локалізацію травматичних ушкоджень дітей в Україні, західному регіоні і Тернопільській області; визначено морфофункціональні показники травмованих і нетравмованих дітей, властивості їх ЦНС та виявлено психологічні особливості та соціально-побутові чинники травматизму; розроблено спосіб адаптаційної здатності людини до ймовірної дії екстремального чинника; розроблено технологічну схему кінезотерапії у процесі фізичної реабілітації дітей на прикладі переломів кісток нижньої третини передпліччя; розроблено бальну систему оцінки ефективності фізичної реабілітації.

Ключові слова: дитячий травматизм, чинники ризику, профілактика, програма фізичної реабілітації, засоби фізичного виховання, оцінка ефективності.

Грубар І.Я. Детский травматизм: профилактика и реабилитация средствами физического воспитания. – Рукопись.

Диссертация посвящена теме детского травматизма, его профилактике и физической реабилитации детей с переломами костей нижней трети предплечья. В ней проведен анализ уровня детского травматизма, изучены причины и факторы, которые способствуют возникновению травм у детей и на этом основании сформированы профилактические мероприятия школьного травматизма.

Целью исследования было выявление факторов, которые способствуют возникновению травм у детей, разработка технологической схемы индивидуальной программы физической реабилитации. Объектом исследования был детский травматизм в процессе жизнедеятельности и занятий физическими упражнениями. Предмет исследования – предпосылки возникновения травм у детей 10-12 лет, их профилактика и индивидуальные программы физической реабилитации средствами физического воспитания. Научная новизна исследования – выявлены и проанализированы статистические данные о видах, частоте и локализации травматических повреждений у детей в Украине, Западном регионе и Тернопольской области, определены морфофункциональные показатели травмированных и нетравмированных детей, свойства их ЦНС, психологические особенности и социально-бытовые факторы, способствующие травматизму; разработан способ определения адаптационной способности человека к вероятному воздействию экстремального фактора; разработана технологическая схема кинезотерапии в процессе физической реабилитации детей на примере переломов костей нижней трети предплечья; разработана бальная система оценки эффективности физической реабилитации.

В первом разделе «Теоретико-методические основы детского травматизма, профилактика и реабилитация в процессе физического воспитания» проанализирована научно-методическая литература с проблемы детского травматизма, его классификации, основных видов и причин возникновения.

Рассмотрены особенности строения ОДА как одного из этиопатогенетических факторов возникновения травм у детей. Отмечено ведущее значение физических упражнений в реабилитации детей с травмой ОДА.

Во втором разделе «Методы и организация исследования» представлены сведения об организации исследований и контингенте исследуемых, этапы исследований и методики их проведения.

В третьем разделе «Детский травматизм в Украине как педагогическая проблема» проанализированы результаты опроса учителей физической культуры с целью выявления фактов получения травм на уроках физической культуры, их отношение к проблеме возникновения травм во время учебно-воспитательного процесса в школе, а также определение уровня знаний в оказании первой помощи пострадавшему. Анализ статистических данных детского травматизма в Украине, Западном регионе и Тернопольской области показал, что на фоне стабилизации общего уровня детского травматизма за последние пять лет, происходят изменения его структуры, растёт уровень школьного и спортивного видов травматизма. Для определения взаимосвязи между состоянием здоровья и риском получения травмы проведен сравнительный анализ морфофункциональных показателей травмированных и не травмированных мальчиков и девочек, изучены свойства их нервной системы, психологические особенности и социально-бытовые факторы, способствующие травматизму.

В четвертом разделе «Педагогические принципы и методические основы формирования программы физической реабилитации детей с переломами костей нижней трети предплечья и ее эффективность» соответственно патенту «Способ определения адаптационной способности человека к вероятному воздействию экстремального фактора» проведены исследования здоровых детей у которых выявлены различные показатели адаптационной способности. Эксперимент показал, что под влиянием профилактическо-тренировочных упражнений адаптационная способность детей увеличилась, что даёт возможность формировать группы риска детей к получению травмы для дальнейшей их подготовки к безопасной жизни в условиях окружающей среды. Разработана технологическая схема проведения кинезотерапии в процессе физической реабилитации детей с переломами костей нижней трети предплечья, определены педагогические принципы и условия формирования и реализации индивидуальных программ физической реабилитации, разработана бальная система оценки её эффективности. Экспериментально обоснована эффективность разработанной программы физической реабилитации детей с переломами костей нижней трети предплечья.

В пятом разделе «Анализ и обобщение результатов исследования» на основании анализа и обобщения результатов исследования дана характеристика трем группам полученных данных.

Ключевые слова: детский травматизм, факторы риска, профилактика, программа физической реабилитации, средства физического воспитания, оценка эффективности.

Hubar I. Ya. Children's traumatism: prophylaxis and rehabilitation by means of physical training. — Manuscript.

The dissertation is dedicated to the problem of children's traumatism, its prophylaxis and post-traumatic rehabilitation of the children who had bone fractures in the lower third of the forearm. It analyzes the level of children's traumatism, studies the reasons and factors

that cause children's injuries, and prophylactic measures were formed on this basis in order to prevent injuries in schools.

The aim of the research was to reveal the factors that cause children's injuries as well as to develop technological schemes for individual programs of post-traumatic physical rehabilitation with bone fractures in the lower third of the forearm taken as example. The object of the research was children's traumatism as a negative phenomenon in the process of vital activity and doing physical exercises. The subject of the research: morphofunctional, psychological, social grounds for injuries, their prophylaxis and post-traumatic physical rehabilitation of children. Scientific novelty of the research: we revealed and analyzed new data concerning the types, frequency and localization of children's injuries in Ukraine, Western region and Ternopil region; we defined the physical condition, properties of the central nervous system, psychological peculiarities and social factors that cause children's traumatism; we developed and implemented a way of people's adaptability to possible effect of an extremal agent; we developed the methods of evaluating the efficiency of post-traumatic rehabilitation, we formed and implemented technological schemes for kinetic therapy in physical rehabilitation of children with bone fractures in the lower third of the forearm taken as example.

Key words: children's traumatism, risk factors, prophylaxis, program for post-traumatic physical rehabilitation, means of physical training, evaluation of efficiency.

7. Деделюк Ніна Автономівна

Назва дисертації – *Традиції фізичного виховання Київської Русі та їх використання в загальноосвітній школі*

Науковий керівник – *Цюсь А.В., к. пед. н., доцент, проректор з науково-методичної роботи, завідувач кафедри фізичного виховання (Луцький інститут розвитку людини університету "Україна" Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент – *Нісімчук А.С., д. пед. н., професор, завідувач кафедри педагогіки (Волинський державний університет імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України)*

Офіційний опонент – *Трофим'як Б.Є., д. і. н., доцент, професор кафедри нової і повільної історії та методики викладання історії (Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України)*

Провідна установа – *Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова Міністерство освіти і науки України.*

Деделюк Н.А. Традиції фізичного виховання Київської Русі та їх використання в загальноосвітній школі. – Рукопис.

Об'єкт дослідження – традиції національної фізичної культури. Предмет дослідження – традиції фізичного виховання Київської Русі та шляхи їх використання в освітньому процесі загальноосвітньої школи.

Наукова новизна – вперше комплексно досліджено теоретико-методичні основи, світоглядні аспекти та закономірності фізичного виховання в Київській Русі.

У роботі обгрунтовано світоглядні аспекти тіловиховання, розкрито сутність здорового способу життя в письмових пам'ятках IX – XIV століть, подано засоби

(народні ігри, танці, розваги, кулачні бої, боротьба, вправи з предметами, вправи з використанням засобів пересування, природні локомоції) та форми (народно-побутові, релігійно-культурні, освітні, військово-фізичні, змагальні) фізичного виховання у Київській Русі. Розроблено шляхи використання традицій фізичного виховання в освітньому процесі загальноосвітньої школи, зокрема на уроках фізичної культури, під час проведення фізкультурно-оздоровчих заходів протягом навчального дня, у позакласній роботі та молодіжному дозвіллі. Результати дослідження впроваджено у практику роботи загальноосвітніх шкіл та вищих закладів освіти.

Ключові слова: традиції фізичного виховання, Київська Русь, здоров'я, засоби, форми, загальноосвітня школа.

Деделюк Н.А. Традиции физического воспитания Киевской Руси и их использование в общеобразовательной школе. – Рукопись.

Объект исследования – традиции национальной физической культуры. Предмет исследования – традиции физического воспитания Киевской Руси и пути их использования в образовательном процессе общеобразовательной школы.

Научная новизна – впервые комплексно исследованы теоретико-методические основы, мировоззренческие аспекты и закономерности физического воспитания в Киевской Руси.

В работе обоснованы мировоззренческие аспекты физического воспитания, раскрыт смысл здорового образа жизни в письменных памятниках IX – XIV веков, поданы средства (народные игры, танцы, развлечения, кулачные бои, борьба, упражнения с предметами, упражнения с использованием средств передвижения, природные локомоции) и формы (народно-бытовые, религиозно-культурные, просветительские, военно-физические, соревновательные) физического воспитания в Киевской Руси. Разработаны пути использования традиций физического воспитания в образовательном процессе общеобразовательной школы, непосредственно на уроках физической культуры, во время проведения физкультурно-оздоровительных мероприятий, во внеклассной работе и досуге молодежи. Результаты исследования внедрены в работу общеобразовательных школ и высших учебных заведений.

Ключевые слова: традиции физического воспитания, Киевская Русь, здоровье, средства, формы, общеобразовательная школа.

Dedelyuk N.A. Traditions of physical education in Kyiv Rus and there using in secondary comprehensive schools.

The dissertation is dedicated to the study of physical education in Kyiv Rus. The results of the study proved that the ideal of the national physical and moral perfection, the system of customs, beliefs, traditions and ceremonies of the development of physical abilities formed social and philosophical background of physical education in Kyiv Rus.

In the conscience of people of the ancient Rus, health and physical life had a great importance, because they helped to organize full value life, highly productive labor and the protection of the knight, who possesses high moral qualities and physical perfection is often found in folkloric materials, such as bylines, vesnyankas and kolyadkas.

The adoption of the Christianity changed a lot all the spheres of Rus life and physical education as well. On the one hand, in the church literature of XI-XII century some people's games and entertainments were criticized, but on the other side Christianity was forced to accept some of the pagan traditions. That can be serve as an example of the links between Christian and pagan holidays, and remnant of some pagan customs, that included physical games and wrestling.

In IX-XIV century in Kyiv Rus were published a lot of literal sources. They had religious content and their aim was to strengthen the orthodox religion, to show people the ideal of strong, energetic, talented person. Much attention in there works was payed to the healthy lifestyle, that could help youth's preparation to work and military activities.

The Teaching of Volodymyr Monomach shows the universal system of the healthy way of life, which includes: productive work activity, physical health, moving activity, rational meals, personal hygiene. But at the same time, other printed materials proclaimed that soul is more important than body and showed their negative attitude towards people's games and entertainment.

In bylinas and folkloric materials the hero was usually energetic, talented and physically perfect person. There existed the athletic ideal of the bogatyr with unnatural physical and moral abilities. This ideal, that combined physical and moral perfection, was and still is an example worth following by children and youth.

The way of physical education in Kyiv Rus can be separated in three basic groups: physical exercises, natural power, hygienic factors. Physical exercises can be divided into subgroups, according to the moving activity: people's games, dances, entertainment (round dances, dances, games with things), fist wrestling and fighting exercises with things (sticks, armory, archery), exercises on riding (riding, skiing, skating, sledging, boating), natural movements (walking, running, jumping, overlying, crowing, diving, swimming).

Forms of physical education in Kyiv Rus were connected with the outlook, customs and way of people's life. The results of the study showed the following: family form (family, relatives, boys' and girls' parties) religious form (spring, summer, autumn and winter ceremonies), educational (schools, monasteries unites of archery, riding or fencing schools), computational ("rus games", people's competitions), military-physical preparation (military-applied practice, hunting, knights' tournaments).

In this work you could see the vivid example of using physical traditions in Kyiv Rus which have a great influence on development of physical culture in modern schools.

The main idea of dissertation consists in creating new books of "Traditions of physical education in Kyiv Rus". All results of this experiment could be used in new educational programmes and books of pedagogical physical problems with students which specialize in physical training.

Easy, effective and emotional way of physical education in Kyiv Rus is a good experience to follow in modern forms of physical and sport activities of our youth. The most promising directions of the usage of the traditions of physical education of Kyiv Rus now are lessons of physical culture at school, physical activities during the working day, outdoors and out school work, youth recreation. The results of the study are used in practice at schools and higher educational establishments.

Key words: traditions physical education, sport, Kyiv Rus, health, means, forms, schools.

8. Івасик Наталія Орестівна

Назва дисертації – Індивідуалізація фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму

Науковий керівник – Вовканич А.С., к.б.н., доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – Беш Л.В., д. мед. н., професор кафедри шпитальної педіатрії (Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького Міністерства охорони здоров'я України)

Офіційний опонент – Бородін Ю.А., к.мед.н., доцент, декан факультету спортивної медицини і фізичної реабілітації (Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Провідна установа – Прикарпатський університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України

Івасик Наталія Орестівна. Індивідуалізація фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму. – Рукопис.

Об'єкт дослідження - процес фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму. Мета дослідження – індивідуалізувати фізичну реабілітацію дітей 7-13 років, хворих на бронхіальну астму.

Наукова новизна одержаних результатів - розроблено авторський підхід до формування індивідуальної реабілітаційної програми, що дозволяє ефективно застосовувати різні методики фізичної реабілітації для кожної дитини.

Дисертацію присвячено проблемі фізичної реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму. У роботі зроблено аналіз та узагальнення науково-методичної та спеціальної літератури, яка стосувалася особливостей етіології, клініки, діагностики, лікування та фізичної реабілітації бронхіальної астми у дітей, проаналізовано досвід організації і роботи “астма – школи” й ефективності навчання у ній.

У констатуючому експерименті визначено функціональний стан та особливості перебігу захворювання у дітей, хворих на бронхіальну астму.

Розроблено й експериментально обґрунтовано методику поєднання маніпуляційних втручань та дренажного положення для дітей, хворих на бронхіальну астму; запропоновано алгоритм обстеження дітей, хворих на бронхіальну астму, та алгоритм складання програм з фізичної реабілітації залежно від симптоматики захворювання та цілей лікування на момент втручання.

Ключові слова: фізична реабілітація, діти 7-13 років, бронхіальна астма, індивідуалізація фізичної реабілітації.

Ивасык Наталия Орестовна. Индивидуализация физической реабилитации детей, больных бронхиальной астмой. Рукопись.

Объект исследования - процесс физической реабилитации детей, больных бронхиальной астмой.

Цель исследования - усовершенствовать процесс разработки и применения индивидуальных программ по физической реабилитации для детей больных бронхиальной астмой.

Научная новизна полученных результатов – разработано авторский подход к формированию индивидуальной реабилитационной программы, которая разрешает эффективно применять различные методики физической реабилитации для каждого ребенка.

В первом разделе „Особенности физической реабилитации детей, больных бронхиальной астмой” проведен анализ и обобщение научно-методической и специальной литературы, которая касалась особенностей этиологии, клиники,

диагностики, лечения и физической реабилитации бронхиальной астмы у детей, проанализирован опыт организации и работы "астма - школы" и эффективности обучения в ней.

Во втором разделе „Организация и методы исследования” детализировано использование методов, которые адекватны задачам исследования и подана схема организации и проведения исследования.

В третьем разделе "Результаты оценки функционального состояния детей 7-13 лет, больных бронхиальной астмой" определено функциональное состояние и особенности течения заболевания у детей, больных бронхиальной астмой.

В четвертом разделе „Индивидуальный подход к физической реабилитации детей с бронхиальной астмой” мы предложили авторскую методику физической реабилитации детей, больных бронхиальной астмой; предложен алгоритм обследования детей, больных бронхиальной астмой, и алгоритм составления программ по физической реабилитации в зависимости от симптоматики заболевания и целей лечения на момент вмешательства.

В пятом разделе „Результаты физической реабилитации детей с бронхиальной астмой” экспериментально обосновано эффективность авторского подхода к формированию индивидуальной реабилитационной программы и методики в процессе реабилитации детей, больных бронхиальной астмой.

В шестом разделе „Анализ и обобщение результатов исследования” дана характеристика трем группам полученных данных.

Ключевые слова: физическая реабилитация, дети 7-13 лет, бронхиальная астма, индивидуализация физической реабилитации.

Ivasyk N.O. Individual physical rehabilitation of children with bronchial asthma. Manuscript.

Object of investigation – process of physical rehabilitation of children with bronchial asthma. Aim of investigation – improvement of the process of working out and application of individual programs of physical rehabilitation of children with bronchial asthma.

Scientific novelty of obtained results – method of manipulation interventions and drainage position combination for children with bronchial asthma has been worked out for the first time.

Thesis deals with a problem of physical rehabilitation of children with bronchial asthma. Analysis and generalization of scientific-methodic and special literature dealing with peculiarities of etiology, clinics, diagnostics, curing and physical rehabilitation of bronchial asthma in children has been made, as well as of experience of "asthma-school" organization and activity and evaluation of efficiency of its education.

Functional status and peculiarities of illness course in children with bronchial asthma were defined in verifying experiment.

Method of manipulation interventions and drainage position combination for children with bronchial asthma has been worked out and experimentally proved; algorithm of examination of children with asthma and algorithm of preparing programs of physical rehabilitation depending from symptomatic of illness and aims of curing at the moment of intervention were proposed.

Key words: physical rehabilitation, children, bronchial asthma, program of physical rehabilitation.

9. Латишев Сергій Вікторович

Назва дисертації – Спеціальна силова підготовка та засоби її контролю у річному циклі тренування кваліфікованих борців

Науковий керівник – Чочарай З.Ю., к. пед. н., доцент кафедри однокорств і атлетизму (Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту).

Офіційний опонент – Арзютов Г.М., д. пед. н., професор кафедри фізичного виховання і здоров'я (Національний педагогічний університет ім. Михайла Драгоманова Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент – Мартин В.Д., к. пед. н. доцент, завідувач кафедри теорії і методики атлетичних видів спорту (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту).

Провідна установа – Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.

Латишев Сергій Вікторович. Спеціальна силова підготовка та засоби її контролю у річному циклі тренування кваліфікованих борців. Рукопис.

Об'єкт – силова підготовка кваліфікованих борців; мета – вдосконалити процес підготовки борців вільного стилю на основі розробки методів тренування та засобів контролю спеціальних силових якостей і техніки виконання прийомів у партері; методи дослідження – відеозйомка та відеоаналіз, тестування, педагогічний експеримент, кваліметрія та математична статистика; новизна – розроблено метод удосконалення тактико-технічної дії “переворот накатом”, який полягає в оперативному виявленні і корекції динамічних та часових характеристик прийому, ці характеристики вимірюються спеціальним контрольно-тренажерним пристроєм з комп'ютерною обробкою даних з достатньою надійністю, а не встановлюються візуально, тобто суб'єктивно, тренером; результати – розроблено методичні рекомендації, які можуть використовуватися для корекції програм тренування у училищах олімпійського резерву та школах вищої спортивної майстерності, скоректовано методіку спеціальної силової підготовки, яка спрямована на удосконалення тактико-технічних дій у партері, впроваджено у тренувальний процес збірних команд Донецької області й України з вільної боротьби; галузь – олімпійський спорт.

Ключові слова: кваліфіковані борці, спеціальна силова підготовка, засоби контролю, змагальна діяльність, контрольно-тренажерний пристрій, тести, партер.

Латышев Сергей Викторович. Специальная силовая подготовка и средства ее контроля в годичном цикле тренировки квалифицированных борцов. Рукопись.

Состав и структура наиболее результативных технико-тактических действий вольной борьбы быстро изменяются в соревновательной практике. Это обусловлено изменениями правил соревнований и острой конкуренцией в борьбе за мировое первенство. Поэтому научно-методическое обеспечение тренировочного процесса требует постоянного оперативного выбора наиболее эффективных технико-тактических действий. Другим важнейшим фактором успешности соревновательной деятельности борца является уровень специальной силовой подготовленности. Однако его повышение, когда резервы увеличения объема и интенсивности

тренировки практически исчерпаны, возможно, лишь путем совершенствования тренировочного процесса. Поэтому исследование выполнено с целью совершенствования процесса подготовки борцов вольного стиля на основе разработки методов тренировки и средств контроля специальных силовых качеств и техники выполнения эффективных технико-тактических действий.

Объект исследования – силовая подготовка квалифицированных борцов. Целью исследования является совершенствование процесса подготовки борцов вольного стиля на основе разработки методов тренировки и средств контроля специальных силовых качеств и техники выполнения приемов в партере. Методы исследования – видеосъемка и видеоанализ, тестирование, педагогический эксперимент, квалиметрия и математическая статистика.

Экспериментально обоснована методика специальной силовой подготовки борцов, направленная преимущественно на совершенствование борьбы в партере и учитывающая особенности выбранных для этого тактико-технических действий. Она рассчитана на 1 год и реализуется в два цикла, каждый из которых приходится на специально-подготовительный этап подготовительного периода и следующий за ним соревновательный период текущего макроцикла. В основу методики положен принцип первичности соревнований и вторичности тренировки.

Новизна исследования состоит в следующем. Анализ соревновательной деятельности борцов на Играх Олимпиад в Атланте и в Сиднее показал, что при борьбе в стойке значительное предпочтение отдается тактико-техническим действиям из подкласса переводов, а в партере – из подкласса переворотов, главным образом – это перевороты накатом. В партере более результативно борьба велась в Сиднее, нежели в Атланте, что связано с изменениями правил соревнований. Определено, что у борцов-олимпийцев результативность технико-тактических действий в партере значительно выше, чем в стойке, а у юношей борьба в стойке эффективнее борьбы в партере; приемы, которые выполняются олимпийцами (переворот накатом и переворот скручиванием скрестным захватом голени), юношами выполняются значительно реже.

Уточнены основные характеристики приема «переворот накатом» (время перехода справа налево, антропометрические параметры атакуемого, время достижения максимального усилия, сила сжатия тела соперника), которые определяют успешность его выполнения, а также группы мышц (разгибатели бедра, стопы, спины и сгибатели предплечья), которые несут основную нагрузку при выполнении указанного приема.

Выявлена взаимосвязь успешности приема «переворот накатом» с максимальным вращательным моментом и силой сжатия тела соперника. На этой основе установлена закономерность: чем больше величина этих характеристик, тем успешнее проводится прием в условиях соревнований.

Разработан метод совершенствования технико-тактического действия «переворот накатом», который заключается в оперативном выявлении и коррекции динамических и временных характеристик приема, а именно: сила сжатия тела манекена, максимальный крутящий момент, время развития максимального крутящего момента, максимальная разница крутящих моментов при переходе справа налево, время перехода справа налево. Этот метод отличается от ранее используемых тем, что указанные характеристики измеряются специальным контрольно-тренижерным устройством с компьютерной обработкой данных с достаточной надежностью, а не устанавливаются визуально, т.е. субъективно, тренером.

Методическая особенность построения учебно-тренировочного процесса заключается в том, что в занятиях избирательной направленности применяется комплекс разнообразных однонаправленных средств тренировки. Это обеспечивает дополнительное повышение силовых возможностей скелетной мускулатуры борцов и мастерства выполнения тактико-технических действий в партере при тех же объемах и интенсивности тренировок.

Практическая значимость работы, в частности, заключается в разработке комплекса специальных упражнений, обеспечивающих повышение силовых возможностей скелетной мускулатуры борцов с учетом специфики выполнения технико-тактических действий в партере; в разработке контрольно-тренажерного устройства для измерения динамики показателей специальной силовой подготовленности и техники выполнения приема "переворот накатом", а также для тренировки соответствующих силовых качеств борца.

Скорректированная методика специальной силовой подготовки может использоваться как модель при организации учебно-тренировочного процесса в конкретных условиях подготовки спортсмена. Она позволяет до начала цикла подготовки создать целостное представление о нем, более эффективно согласовать взаимодействие тренера и спортсмена, использовать все имеющиеся средства подготовки, разработать рациональный календарь основных и подготовительных соревнований.

Результаты работы внедрены в тренировочный процесс сборных команд Донецкой области и Украины по вольной борьбе; область использования результатов – олимпийский спорт.

Ключевые слова: квалифицированные борцы, специальная силовая подготовка, средства контроля, соревновательная деятельность, контрольно-тренажерное устройство, тесты, партер.

Latyshev S.V. Special power training and means of its control in a year cycle of training of the qualified wrestlers. - Manuscript.

Object- power training of qualified fighters; purpose – to improve the process of training fighters of free style wrestling on the grounding of developing methods of training and means of control of special power qualities and technique wrestling in parterre; methods of research – videotaping and analysis of shot videotape, testing, pedagogical experiment, qualimetrics and mathematical statistics, new features – developed method of improving tactical and technical action "overtum by rolling", which bases on operative determining and correction of dynamic and time characteristics of action, these characteristics are measured by special control-training device with computer operating with high reliability, not set visually, means individually, by coach; results – methodical recommendations developed, which could be used for correction of the program of training at Olympic sport schools and schools of higher Olympic mastery, the methodic of special power training has been corrected, which is directed on improving tactical and technical actions in parterre; implemented in training process of teams of Donetsk region and Ukraine in free style fighting; branch – Olympic sport.

Key words: the qualified fighters, special power training, means of the control, competitive activity, control-training device, tests, parterre.

10. Лесько Орест Михайлович

Назва дисертації – *Організаційно-методичні основи використання рухливих ігор у фізичному вихованні молодших школярів із затримкою психічного розвитку.*

Науковий керівник – *Трач В.М., к. б. н., доц., завідувач кафедри біологічних основ фізичної культури (Львівський державний інститут фізичної культури)*

Офіційний опонент – *Вісковатова Т.П., д. психол. н., професор кафедри педагогіки і психології (Одеський Національний університет імені І.І. Мечнікова).*

Офіційний опонент – *Завацька Л.А., к. пед. н., доц., декан факультету здоров'я, фізичної культури і спорту, професор кафедри біологічних і педагогічних основ фізичного виховання і оздоровчої роботи (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут“)*

Провідна установа – *Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Лесько Орест Михайлович. Організаційно-методичні основи використання рухливих ігор у фізичному вихованні молодших школярів із затримкою психічного розвитку. – Рукопис.

Дослідження присвячено вивченню проблеми вдосконалення організаційно-методичних основ використання рухливих ігор у фізичному вихованні молодших школярів із затримкою психічного розвитку (ЗГР). Об'єкт дослідження – фізичне виховання молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Предмет дослідження – організація та методика використання рухливих ігор у фізичному вихованні молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Мета дисертаційного дослідження – розробити й обґрунтувати організаційні та методичні підходи до використання рухливих ігор у фізичному вихованні молодших школярів із затримкою психічного розвитку та визначити їх ефективність.

Наукова новизна дослідження: - розроблено програму використання рухливих ігор у процесі фізичного виховання молодших школярів із затримкою психічного розвитку; уперше вивчено стан симпато-адреналової системи молодших школярів із затримкою психічного розвитку; доповнено дані про особливості фізичної підготовленості, фізичної працездатності, морфофункціонального розвитку та психічних функцій молодших школярів із затримкою психічного розвитку Львівської області

Обґрунтовано можливості здійснення фізкультурно-педагогічного та оздоровчого впливу на психофізичний та функціональний розвиток молодших школярів із затримкою психічного розвитку засобами фізичної культури, зокрема рухливими іграми

Ключові слова: фізичне виховання, рухливі ігри, організація, методика, затримка психічного розвитку, фізична підготовленість, фізична працездатність, морфофункціональний розвиток, психічні функції, молодші школярі.

Лесько Орест Михайлович. Организационно-методические основы использования подвижных игр в физическом воспитании младших школьников с задержкой психического развития. – Рукопись.

Исследование посвящено изучению проблемы совершенствования организационно-методических основ использования подвижных игр в физическом воспитании младших школьников с задержкой психического развития (ЗПР). Объект исследования – физическое воспитание младших школьников с задержкой психического развития. Предмет исследования – организация и методика использования подвижных игр в физическом воспитании младших школьников с задержкой психического развития. Цель диссертационного исследования – разработать и обосновать организационные и методические подходы к использованию подвижных игр в физическом воспитании младших школьников с задержкой психического развития и определить их эффективность.

Научная новизна исследования: усовершенствованы организационные подходы к занятиям физической культурой с детьми младшего школьного возраста с задержкой психического развития, а именно: изменены средства физического воспитания на двух основных уроках физической культуры и на внеурочных мероприятиях; введен третий, дополнительный урок физической культуры игрового направления; дополнены данные об особенностях физической подготовленности, физической работоспособности, морфофункционального и психического развития младших школьников с задержкой психического развития Львовской области; впервые проведено изучение состояния симпатно-адреналовой системы младших школьников с задержкой психического развития. Обоснованы возможности осуществления физкультурно-педагогического и оздоровительного воздействия на психофизическое и функциональное развитие младших школьников с задержкой психического развития средствами физической культуры, в частности, подвижными играми.

В первом разделе диссертации представлены научно-теоретические предпосылки проведенного педагогического эксперимента; сделан обзор научно-методической литературы по данной проблеме. Во втором разделе представлена характеристика использованных научных методов, организация педагогического эксперимента, освещена этапность проведения научно-методических исследований. В третьем разделе представлены основные результаты исследования психофизического и функционального состояния младших школьников с задержкой психического развития по сравнению с их сверстниками; выявлено отставание младших школьников с задержкой психического развития от их сверстников без задержки психического развития по всем показателям физической подготовленности, физического развития и отдельным компонентам функционального состояния. В четвертом разделе представлены предпосылки создания и организационно-методические основы авторской программы использования подвижных игр в физическом воспитании; представлены показатели психофизического и функционального состояния младших школьников с задержкой психического развития до и после педагогического эксперимента. Доказана эффективность разработанной нами программы для коррекции психофизического и функционального состояния детей с задержкой психического развития 7-9 лет. В пятом разделе представлены обобщенные результаты педагогического эксперимента.

Ключевые слова: физическое воспитание, подвижные игры, организация, методика, задержка психического развития, физическая подготовленность, физическая работоспособность, психические функции, психические состояния, функциональные возможности, младшие школьники.

Lesko Orest. Organization-methodical bases of use of outdoor games in physical training of junior schoolchildren with a delay of mental development. – Manuscript.

The research is devoted to the problem of improvement of organization-methodical bases of use of outdoor games in physical training of junior schoolchildren with a delay of mental development (DMD). The object of research is physical training of junior schoolchildren with a delay of mental development. The subject of research is the organization and method of use of outdoor games in physical training of junior schoolchildren with a delay of mental development. The aim of the thesis research is to elaborate and prove organizational and methodical approaches to the usage of outdoor games in physical training of junior schoolchildren with a delay of mental development and to determine their efficiency.

The scientific novelty of research: organizational approaches to physical training lessons with children of junior school age with a delay of mental development are improved, in particular: the means of physical training at two basic lessons of physical training and on after-hour actions are changed; the third additional lesson of physical training of a game direction is put in; the data on features of physical readiness, exercise performance, morpho-functional and mental development of junior schoolchildren with a delay of mental development of Lviv region are appended; studying of sympatho-adrenal system of junior schoolchildren with a delay of mental development is carried out for the first time. Opportunities of realization of athletic-pedagogical and sanitary influence on psychophysical and functional development of junior schoolchildren with a delay of mental development by means of physical training, in particular, by outdoor games, is proved.

Key words: physical training, outdoor games, the organization, methods, delay of mental development, physical readiness, exercise performance, mental functions, mental conditions, functional capabilities, junior schoolchildren.

11. Мосійчук Леонід Васильович

Назва дисертації – Формування комплексної системи навчально-тренувальних завдань у фізичному вихованні школярів (на прикладі підлітків 13-14 років)

Науковий керівник - Шиян Б.М., д. пед. н. професор, завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання (Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент – Мицкан Б.М., д.б.н., професор, завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури і спорту (Прикарпатський університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент – Линець М.М., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри теорії і методики олімпійського і професійного спорту (Львівський державний інститут фізичної культури України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Провідна установа – Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.

Мосійчук Леонід Васильович. Формування комплексної системи навчально-тренувальних завдань у фізичному вихованні школярів (на прикладі підлітків 13-14 років). – Рукопис.

Об'єкт – навчально-тренувальний процес у фізичному вихованні дітей підліткового віку. **Мета** – розробити науково обгрунтовану технологію формування комплексної системи навчально-тренувальних завдань у фізичному вихованні підлітків 13-14 років.

Методи – теоретичний аналіз і узагальнення; фізіологічні; педагогічні контрольні тести; експертна оцінка; педагогічний експеримент; математичні та статистичні.

Наукова новизна – вперше теоретично обгрунтовано технологію формування комплексної системи навчально-тренувальних завдань у фізичному вихованні школярів та добору адекватних засобів її реалізації.

Розроблено схему аналізу фізичних якостей за видами їх прояву, яка дозволила виділити 16 відносно самостійних складових. Це сприяє конкретизації тренувальної спрямованості всебічного розвитку фізичних якостей.

Обгрунтовано програму всебічного розвитку фізичних якостей, яка передбачає цілеспрямований безперервний вплив на усі види прояву фізичних якостей шляхом комбінування окремих тренувальних завдань таким чином, щоб їхня мінімальна кількість могла забезпечити удосконалення усіх факторів, що зумовлюють прояв загальної рухової активності школярів.

Сформовано методику комплексного вирішення навчальних і тренувальних завдань, яка передбачає всебічний розвиток фізичних якостей узгоджено із тренувальною суттю навчальних вправ та добір адекватних засобів комплексного вирішення навчально-тренувальних завдань.

Ключові слова: адаптація до рухової активності, всебічний розвиток фізичних якостей, рухові навички, навчально-тренувальна програма, фізичний розвиток.

Мосийчук Леонид Васильевич. Формирование комплексной системы учебно-тренировочных заданий в физическом воспитании школьников (на примере подростков 13-14 лет). – Рукопись.

Объект – учебно-тренировочный процесс в физическом воспитании детей подросткового возраста. **Цель** – разработать научно обоснованную технологию формирования комплексной системы учебно-тренировочных заданий в физическом воспитании подростков 13-14 лет.

Методы – теоретический анализ и обобщение, физиологические; педагогические контрольные тесты; экспертная оценка; педагогический эксперимент; математические и статистические.

Научная новизна – впервые теоретически обосновано технологию формирования комплексной системы учебно-тренировочных заданий в физическом воспитании школьников и подбора адекватных средств ее реализации.

В диссертации теоретически и экспериментально обоснована методика формирования комплексной системы учебно-тренировочных заданий в физическом воспитании подростков 13-14 лет. Данная система нацелена на всестороннее развитие физических качеств сопряженно с освоением двигательных действий.

Во введении обоснована актуальность темы, определен объект и предмет исследования, цель, задачи и методы исследования, раскрыта научная новизна и практическое значение работы, указана сфера апробации результатов выполненных исследований.

В первом разделе работы "Теоретический анализ содержания и структуры физического воспитания подростков" применен системный подход к анализу содержания и структуры системы физического воспитания школьников: охарактеризована цель как конечный результат его функционирования и специфические задачи, реализация которых ведет к достижению цели; определены биологические и педагогические условия комплексного решения задач физического воспитания подростков; полученные данные использованы для выявления недостатков в современной методике построения учебно-тренировочного процесса с подростками; установлено, что в системе педагогических условий слабым звеном является формирование комплексной системы учебно-тренировочных задач.

Во втором разделе диссертации "Методы и организация исследования" приведены общие данные о методах, организации и контингенте исследования.

Показано, что методологической основой диссертационного исследования являются: теория научного познания; современная теория адаптации организма к физическим нагрузкам: теория стресс-реакции Г. Селье и теория функциональных систем А.А. Анохина, теория формирования системного структурного следа Ф.З. Меерсона; педагогические условия построения учебно-тренировочного процесса в физическом воспитании.

При характеристике использованных методов педагогического тестирования описаны разработанные нами новые тесты для выявления уровня общей физической подготовленности школьников.

В третьем разделе "Характеристика учебно-тренировочной программы комплексного решения задач физического воспитания подростков" излагается теоретическое обоснование экспериментальной методики.

Разработана модель комплексного анализа физических качеств по видам их проявления, на основании которой было выделено 16 относительно самостоятельных составляющих. Это способствует конкретизации тренировочной направленности всестороннего развития физических качеств.

Обоснована программа всестороннего развития физических качеств, которая предусматривает целенаправленное непрерывное влияние на все виды проявления физических качеств путем комбинирования отдельных тренировочных задач таким образом, чтобы их минимальное количество могло обеспечить усовершенствование всех факторов, которые предопределяют проявление общей двигательной активности школьников.

Сформирована методика комплексного решения учебных и тренировочных задач, которая предусматривает всестороннее развитие физических качеств согласованно с тренировочной сутью учебных упражнений и отбор адекватных средств комплексного решения учебно-тренировочных задач.

В четвертом разделе "Уровень физической подготовленности, соматического здоровья и двигательной подготовленности подростков" представлена характеристика уровня физической подготовленности и соматического здоровья учеников 8-х классов до и после педагогического эксперимента, а также раскрывается динамика технической подготовленности подростков.

Полученные данные педагогического эксперимента указывают на достоверное повышение уровня физической подготовленности и соматического здоровья,

технічної підготовленості підлітків, що свідчить про ефективність авторської методики і можливості впровадження її в практику фізичного виховання підлітків.

В п'ятому розділі "Аналіз і узагальнення результатів дослідження" зроблено підсумок проведених досліджень.

Ключові слова: адаптація до рухової активності, всебічне розвиток фізичних якостей, рухові навички, навчально-тренувальна програма, фізичне розвиток.

Mostlychuck Leonid Vasilyovch. Forming of the complex system of educational-training tasks in physical education of schoolchildren (on the example of teenagers aged 13-14). – Manuscript.

An object – an educational-training process in physical education of children of teens.

Purpose – work-out scientifically well-founded technology of forming of the complex system of educational-training tasks in physical education of teen-agers aged 13-14.

Methods – the theoretical analysis and generalization; physiology methods of research; pedagogical control tests for determination of level of physical preparedness; expert estimation; pedagogical experiment; mathematical and statistical.

Scientific novelty – first theoretical well-founded technology of forming of the complex system of educational-training tasks and selection of adequate facilities of its realization.

Work-outed the model of analysis of physical qualities is developed after the types of their display, which allowed to select 16 relatively independent constituents. It is instrumental in specification of training orientation of comprehensive development of physical qualities.

Well-founded the program of comprehensive development of physical qualities, which foresees purposeful continuous influence on all types of display of physical qualities by combining of separate training tasks thus, is grounded that their least could provide the improvement of all factors, that predetermine the display of general motive activity of schoolboys.

Formed the methods of complex decision of educational and training tasks, which foresees comprehensive development of physical qualities concertededly with training essence of educational exercises and selection of adequate facilities of complex decision of educational-training tasks, is formed.

Key words: adaptation to motive activity, comprehensive development of physical qualities, motive skills, educational-training program, physical development.

12. Ніколаєв Сергій Юрійович

Назва дисертації – Оптимізація рухової активності студенток залежно від психофізичних особливостей

Науковий керівник – Цв'як А.В., к. пед. н., доцент, проректор з науково-методичної роботи, завідувач кафедри фізичного виховання (Луцький інститут розвитку людини університету України Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент - Вісковатова Т.П., д. психол. н., професор кафедри педагогіки і психології (Одеський Національний університет імені І.І. Мечнікова Міністерства освіти і науки України).

Офіційний опонент – Язловецький В.С., к. пед. н., професор, завідувач кафедри теоретичних основ фізичного виховання (Кіровоградський педагогічний університет імені В. Винниченка Міністерства освіти і науки України)

Провідна установа – Прикарпатський університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України.

Ніколаєв Сергій Юрійович. Оптимізація рухової активності студенток залежно від психофізичних особливостей. – Рукопис.

Об'єкт – фізичне виховання студентів вищих закладів освіти. Мета – теоретично обґрунтувати та розробити диференційовану програму оптимізації рухової активності студенток вищих закладів освіти з урахуванням їх психофізичних особливостей.

Методи: теоретичний аналіз й узагальнення літературних джерел, анкетування; психофізичні тестування; педагогічне тестування; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Наукова новизна: визначено комплекс організаційно-педагогічних умов, які визначають рівень рухової активності студенток вищих закладів освіти; розроблено науково обґрунтовану диференційовану програму оздоровчих занять студенток з урахуванням їх психофізичних особливостей; визначено кількісні взаємозв'язки між показниками психофізичних особливостей, рівнем рухової активності та фізичної підготовленості студенток.

У дисертації визначено комплекс організаційно-педагогічних умов, які визначають рівень рухової активності студенток, обґрунтовано програму фізкультурно-спортивних занять залежно від психофізичних особливостей студенток, розроблено комплекси фізичних вправ та дозування навантажень для розвитку психофізичних можливостей студенток.

Ключові слова: фізичне виховання, студентки, оптимізація, рухова активність, фізична підготовленість, психофізичні особливості.

Николаев Сергей Юрьевич. Оптимизация двигательной активности студенток в зависимости от психофизических особенностей. – Рукопис.

Объект – физическое воспитание студенток высших учебных заведений. Цель – теоретически обосновать и разработать дифференцированную программу оптимизации двигательной активности студенток высших учебных заведений с учетом их психофизических особенностей.

Методы: теоретический анализ и обобщение литературных источников; анкетирование; психофизические тесты; педагогические тесты; педагогические наблюдения; педагогический эксперимент; методы математической статистики.

Научная новизна: разработан комплекс организационно-педагогических условий, которые определяют уровень двигательной активности студенток высших учебных заведений; разработана научно обоснованная дифференцированная программа оздоровительных занятий со студентами с учетом их психофизических особенностей; выявлены количественные взаимосвязи между показателями психофизических особенностей, уровнем двигательной активности и физической подготовленности студенток.

Психофизические возможности студенток высших учебных заведений характеризуются следующими особенностями:

- наивысшие показатели частоты движений по результатам теппинг-теста у студенток наблюдаются на первом этапе выполнения теста. После этого у девушек замечается резкое снижение скорости движений на 7,5–27,6% в зависимости от курса обучения.

- точность измерения силовых, временных и пространственных параметров зависит от индивидуальных особенностей и возраста студенток. Точность сохранения силовых параметров составляет 5,69–5,98 кг (отклонение от половины максимальных усилий). Средний показатель точности измерения часовых отрезков наибольший на 5-секундном отрезке времени. Величина отклонения от заданного направления движения (ориентация в пространстве) составляет 11,44–14,88 см.

- скорость простой реакции у студенток в зависимости от курса обучения составляют 0,16–0,19 с., сложной – на 0,04–0,06 с больше. После двух кувырков быстрота реакции уменьшается (простая реакция – 0,18–0,21 с.; сложная – 0,24–0,29 с);

- показатели статического тремора составляют 2,20–3,87 (правая рука) и 4,91–5,80 (левая рука) касания. Результаты динамического тремора намного хуже, чем результаты статического. Количество касаний правой рукой во время проведения стержнем составляет 6,0–6,40 раз. Время, на протяжении которого студентки выполняли тест, колеблется в пределах 11,60–12,97 с. Коэффициент продуктивности в зависимости от курса обучения составляет 0,49–0,63 условных единиц. Величины статического и динамического тремора после кувырков достоверно снижаются.

Индекс суточной двигательной активности составляет 66,18% от общего объема суточной двигательной активности, специально организованной – 1,37%. Последние 32,45% суточной двигательной активности занимают виды деятельности, которые связаны с пассивным отдыхом.

С помощью кластерного анализа выявлено три группы студенток, которые достоверно отличаются между собой показателями психофизических особенностей, двигательной активностью и физической подготовленностью. Студентки, которые относятся к 1-й группе, имеют наилучшие показатели частоты движений, отображения силовых усилий, подвижности нервных процессов, простой и сложной реакции до и после кувырков, динамического тремора и наилучшую физическую подготовленность. Девушки 2-й группы характеризуются наилучшими показателями дифференциации временных отрезков (5с, 30с), силы процессов возбуждения и торможения, статического тремора, а также наилучшие показатели развития гибкости. Студентки 3-й группы имеют высокий уровень физической подготовленности, суточной двигательной активности

Соотношение физических упражнений должно учитывать количество, продолжительность, интенсивность физических нагрузок и уровень физической подготовленности студенток.

Для студенток 1-й группы рекомендуется 60% времени занятий отводить на общую физическую подготовку, 40% – на специальную. Интенсивность нагрузки должна составлять 45–50% от максимального поглощения кислорода для общей и 80–85% – для специальной подготовки. Для студенток 2-й группы рекомендуется уменьшенное количество (3–4) занятий физическими упражнениями в неделю продолжительностью 30–50 минут. Время отведения на общую и специальную физическую подготовку, должно быть одинаковым (50%), а интенсивность нагрузки

составляет 45–50% от максимального потребления кислорода для общей и 80–85% – для специальной подготовки. Характерной особенностью студенток 3-й группы является самый высокий уровень физической подготовленности и двигательной активности, потому им необходимо всего лишь 2–3 занятия физическими упражнениями в неделю продолжительностью 20–40 минут. На общую физическую подготовку отводится всего 40% учебного времени, на специальную – 60%. Интенсивность нагрузки составляет 50–60% от максимального поглощения кислорода для общей и 85–95% для специальной подготовки.

Ключевые слова: физическое воспитание, студентки, оптимизация, двигательная активность, физическая подготовленность, психофизические особенности.

Nikolaev Sergly Yuriyovich. Optimization of the moving activity of female students according to the psychophysical peculiarities. – Manuscript.

Purpose ground theoretically and work-out differential program of increase of moving activity of female students according to the psychophysical peculiarities.

Methods – the theoretical analysis and generalization of literary sources; questionnaire; psychophysical tests, pedagogical tests, pedagogical observations, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics.

Scientific novelty – determined the set of organizational-pedagogical conditions that stipulate the level of moving activity of female students of higher educational institutions; worked out differential scientific-founded program of athletic-health lessons of female students according to their psychophysical peculiarities; determined quantitative interrelationships between indices of moving activity and physical preparedness of female students.

The set of organizational-pedagogical conditions that stipulate the level of moving activity of female students is marked, well-funded the program of athletic-health lessons according to psychophysical peculiarities.

Worked out the set of physical exercises and the dosage of the load for the development of psychophysical resources of female students.

Key words: physical education, female students, optimization, moving activity, physical preparedness, psychophysical peculiarities.

13. Пивлюк Євген Олександрович

Назва дисертації – Удосконалення техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях

Науковий керівник – Пятков В.Т., д.фіз.вих., доцент, завідувач кафедри теорії і методики стрільби, сучасного п'ятиборства і шахів (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – Огірко І.В., д.ф.-м.н., професор кафедри олімпійського і професійного спорту (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – Пядухов Ю.С., к.пед.н., доцент, начальник відділу атлетизму (Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Провідна установа – Національний університет фізичного виховання і спорту України Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту.

Павлюк Євген Олександрович. Удосконалення техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях. Рукопис.

Дослідження присвячено вивченню проблеми удосконалення техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях.

Об'єкт дослідження – процес техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях. Предмет дослідження – просторово-часові параметри парадоксальної фази прицільної поводки зброї у спортивній стрільбі по рухомих мішенях швидкого і повільного пробігу лівого і правого напрямків руху.

Мета дослідження – удосконалення техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні техніко-тактичної підготовки спортсменів у стрільбі по рухомих мішенях на основі методу візуалізації парадоксальної фази руху мішеней з використанням відомого принципу інтерактивності, який полягає в автоматичному виникненні візуалізатора на початку пробігу мішені і зникненні його під час пострілу, що раніше не було відомо і не зафіксовано у науковій літературі і практиці.

Ключові слова: стрільба по рухомих мішенях, техніко-тактична підготовка, прицільна поводка зброї, модельні характеристики прицільної поводки зброї.

Павлюк Евгений Александрович. Совершенствование технико-тактической подготовки спортсменов в стрельбе по движущимся мишеням. Рукопись.

Диссертационное исследование посвящено изучению проблемы совершенствования технико-тактической подготовки спортсменов в стрельбе по движущимся мишеням.

Объект исследования – процесс технико-тактической подготовки спортсменов в стрельбе по движущимся мишеням. Предмет исследования – пространственно-временные параметры парадоксальной фазы прицельной поводки оружия в спортивной стрельбе по движущимся мишеням быстрого и медленного пробегу левого и правого направления движения.

Цель работы – совершенствование технико-тактической подготовки спортсменов в стрельбе по движущимся мишеням.

Научная новизна:

- впервые раскрыта природа парадоксального явления прицельной поводки оружия в спортивной стрельбе по движущимся мишеням, суть которой состоит в случайных неконтролируемых промахах во время правильного прицеливания и нажатия на спусковой крючок в завершающей фазе движения мишеней. Отличается от предыдущих решений выявлением парадоксальной фазы движения мишеней в зависимости от скорости полета пули и дистанции стрельбы;

- впервые выявлена закономерность совершенствования прицельной поводки оружия в стрельбе по движущимся мишеням: точность прицельной поводки оружия возрастает в процессе стрельбы с визуализацией парадоксальной фазы движения мишеней;

- получил дальнейшее развитие метод визуализации парадоксальной фазы движения мишеней с использованием известного принципа интерактивности, суть которого состоит в автоматическом появлении визуализатора с начала пробегу

мишени и исчезновении его во время выстрела, что раньше не было известно и не зафиксировано в научной литературе и практике;

- выявлены модельные характеристики прицельной поводки оружия в стрельбе по движущимся мишеням медленного и быстрого пробега, левого и правого направления движения в олимпийском упражнении ВП-12.

В первом разделе описаны основные этапы развития научной мысли по проблеме совершенствования технико-тактической подготовки спортсменов в стрельбе по движущимся мишеням. На основе анализа литературных источников выявлено, что модельные характеристики прицельной поводки оружия в стрельбе по движущимся мишеням малоисследованы, недостаточно используются научно-технические возможности.

На этой основе базируется необходимость проведения исследований технико-тактической подготовки стрелков по движущимся мишеням.

Во втором разделе обоснован выбор направления исследований, предоставлена система методов решения задач, а также описана организация исследования. Сформулирована исходная гипотеза о том, что визуализация парадоксальной фазы движения мишеней повышает точность прицельной поводки оружия и способствует совершенствованию процесса технико-тактической подготовки стрелков-спортсменов.

В третьем разделе исследована природа парадоксального явления неконтролируемых промахов во время правильного прицеливания и поводки оружия в стрельбе по движущимся мишеням

В четвертом разделе нами проведен эксперимент с целью сравнения результативности стрельбы по движущимся мишеням в стандартных условиях и с использованием визуализатора парадоксальной фазы, автоматически появлявшегося с начала пробега мишени и исчезающего одновременно с выстрелом. Выявлена закономерность совершенствования прицельной поводки оружия в стрельбе по движущимся мишеням: точность прицельной поводки оружия повышается в процессе стрельбы с визуализацией парадоксальной фазы движения мишеней.

Определены модельные характеристики стрельбы по мишеням малой и высокой скорости движения левого и правого направления пробега

В пятом разделе обобщены результаты исследования и определены соотношения исследуемых компонентов стрельбы. Проблема решена средствами и методами моделирования.

Предложены интерактивные модели стрельбы по движущимся мишеням, которые ранее не были известны и не зафиксированы в научной литературе и практике

Разработана методика тренировки с интерактивными моделями стрелково-спортивных упражнений по движущимся мишеням для совершенствования технико-тактической подготовки стрелков-спортсменов и студентов спортивных стрелковых специализаций высших физкультурных учебных заведений.

Разработаны практические рекомендации, содержащие новые, научно обоснованные данные для стрелков по движущимся мишеням

Ключевые слова: стрельба по движущимся мишеням, технико-тактическая подготовка, прицельная поводка оружия, модельные характеристики прицельной поводки оружия.

Pavlyuk E. A. The improvement of technical-tactical preparation of the athletes in shooting in moving targets. – Manuscript.

The dissertation reveals the problem of improvement a technical-tactical preparation of the athletes in shooting in moving targets. The object of investigation is the process of technical-tactical preparation of athletes in moving targets. The subject of the investigation is the space-time parameters of paradoxal phase in shooting in moving targets of fast and slow running of left and right directions.

The aim of the investigation is the improvement of technical-tactical preparation of athletes in moving targets.

Scientific novelty: it has been determined for the first time the nature of quality of paradoxal aiming in shooting;

it has been proposed the interactive shooting models in moving targets, which earlier were unknown and not fixed in the scientific literature and practical activity;

it has been determined the model characteristics of shooting in moving targets of left and right directions in the Olympic exercise RP – 12.

Keywords: shooting in moving targets, technical-tactic preparation, model characteristics of aiming.

14. Харченко Людмила Леонідівна

Назва дисертації – Теоретико-методичні аспекти застосування ігрового методу фізичного виховання у розвитку психомоторики розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку

Науковий керівник – Петришин Ю.В., к.пед.н., доц., проректор зі спортивної і виховної роботи, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання (Львівський державний інститут фізичної культури)

Офіційний опонент – Вісковатова Т.П., д.психол.н., професор кафедри педагогіки і психології (Одеський Національний університет імені І.І. Мечнікова)

Офіційний опонент – Чудна Р.В., к.фіз.вих., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання, рекреації і оздоровчої фізичної культури (Національний університет фізичного виховання і спорту України)

Провідна установа – Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Харченко Л. Л. Теоретико-методичні аспекти застосування ігрового методу фізичного виховання у розвитку психомоторики розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку. – Рукопис.

Дослідження присвячене вивченню проблеми застосування ігрового методу у процесі фізичного виховання з метою покращення рівня розвитку психомоторики дітей молодшого шкільного віку з легкою формою розумової відсталості.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку. Предмет дослідження – ігровий метод фізичного виховання у розвитку психомоторики розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – розробка науково обгрунтованої програми з переважним застосуванням ігрового методу для покращення рівня розвитку психомоторики дітей молодшого шкільного віку з легкою формою розумової відсталості у процесі фізичного виховання.

Ключові слова: фізичне виховання, розумово відсталі діти, ігровий метод фізичного виховання, психомоторика, молодший шкільний вік.

Харченко Л.Л. Теоретико-методические аспекты применения игрового метода физического воспитания в развитии психомоторики умственно отсталых детей младшего школьного возраста. Рукопись.

Диссертационное исследование посвящено изучению проблемы применения игрового метода в процессе физического воспитания с целью улучшения уровня развития психомоторики умственно отсталых детей младшего школьного возраста.

Объект исследования – физическое воспитание умственно отсталых детей младшего школьного возраста. Предмет исследования – игровой метод физического воспитания в развитии психомоторики умственно отсталых детей младшего школьного возраста.

Цель исследования – разработка научно обоснованной программы с преимущественным применением игрового метода для улучшения уровня развития психомоторики умственно отсталых детей младшего школьного возраста.

Научная новизна исследования:

- впервые разработана система оценки психомоторики детей младшего школьного возраста с лёгкой степенью умственной отсталости;

- впервые в систему определения уровня развития психомоторики детей младшего школьного возраста с лёгкой степенью умственной отсталости интегрированы психологические тесты;

- впервые определена факторная структура психомоторики детей младшего школьного возраста с легкой степенью умственной отсталости;

- впервые разработана научно обоснованная программа для детей младшего школьного возраста с легкой степенью умственной отсталости с преимущественным применением игрового метода, который направлен на решение задач программы по физическому воспитанию для вспомогательной школы;

- расширены и дополнены данные про особенности развития психомоторики детей младшего школьного возраста с лёгкой степенью умственной отсталости; про ведущую роль игрового метода в физическом воспитании вспомогательных школ.

Диссертационная работа состоит из списка условных сокращений, вступления, понятийного аппарата исследования, пяти разделов, анализа и обобщения результатов исследования, выводов, практических рекомендаций, списка литературы и 11 приложений

В первом разделе диссертационной работы «Значение игрового метода физического воспитания в развитии психомоторики умственно отсталых детей младшего школьного возраста» осуществлён анализ данных литературных источников, что касается эволюции понятия олигофрения, ее типологии и современной классификации; проанализированы особенности развития психомоторики младших школьников с лёгкой степенью умственной отсталости, а также особенности процесса физического воспитания и игрового метода в работе с умственно отсталыми младшими школьниками

Во втором разделе «Методы и организация исследования» показаны методы, тестовые упражнения, которые применялись в процессе исследования. Организация эксперимента предполагала три этапа.

В третьем разделе «Характеристика психомоторики младших школьников с лёгкой формой умственной отсталости» дается анализ, оценка, и сравнение полученных данных уровня развития психомоторики мальчиков и девочек 8-10 лет с лёгкой формой умственной отсталости – этап констатирующего эксперимента.

В четвертом разделе «Особенности содержания и методики занятий физической культурой с преимущественным применением игрового метода» приведены предпосылки разработки экспериментальной программы, а именно: данные проведенного анкетирования, анализ программ по физической культуре для вспомогательных школ, результаты пилотажного педагогического эксперимента, а также особенности экспериментальной программы и методика её применения.

В пятом разделе «Экспериментальное обоснование программы развития психомоторики младших школьников с лёгкой степенью умственной отсталости игровым методом физического воспитания» приведены результаты основного педагогического эксперимента.

В разделе «Анализ и обобщение результатов исследования» все данные разделены на три группы: данные, которые подтверждают уже существующие положения, данные, которые расширяют исследования других авторов, и абсолютно новые данные.

В «Практических рекомендациях» изложены рекомендации, выработанные в процессе нашего исследования, а также подана экспериментальная программа.

Ключевые слова: физическое воспитание, умственно отсталые дети, игровой метод физического воспитания, психомоторика, младший школьный возраст.

Narchenko L.L. Theoretical and methodical aspects of implementing game methods of physical education in the development of psychomotrics of mentally disabled junior children. Manuscript.

Research is devoted to actual problems of implementing game methods of physical education aimed at improving the level of psychomotrics of mentally disabled junior children.

The object of the research is the physical education of mentally disabled junior children. The subject of the research is game methods of physical education in the improvement of psychomotrics of mentally disabled junior children.

The aim of the research is to develop scientifically grounded program with application of game methods for the perfection of development level of psychomotrics of mentally disabled junior children with light form of mental disability in the process of physical education.

Key words: physical education, mentally disabled junior children, game methods of physical culture, psychomotrics, juniors.

15. Чичкан Оксана Анатоліївна

Назва дисертації – “Фізична підготовка веслувальниць на байдарках на етапі попередньої базової підготовки”

Науковий керівник Линець М. М., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри теорії і методики олімпійського і професійного спорту (Львівський державний інститут фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Офіційний опонент – Максименко Г. М., д. пед. н., професор, завідувач кафедри спортивних дисциплін інституту фізичного виховання і спорту (Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України)

Офіційний опонент – Шинкарук О. А., к. пед. н., доцент, проректор зі спортивної роботи (Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту)

Провідна установа – Дніпропетровський державний інститут фізичної культури Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту.

Чичкан Оксана Анатоліївна. Фізична підготовка веслувальниць на байдарках на етапі попередньої базової підготовки. – Рукопис.

Дослідження присвячено вивченню проблеми вдосконалення фізичної підготовки веслувальниць на етапі попередньої базової підготовки.

Об'єкт дослідження – тренувальний процес юних веслувальниць на етапі попередньої базової підготовки. Предмет дослідження – фізична підготовка юних веслувальниць на байдарках.

Метою дослідження є вдосконалення змісту фізичної підготовки юних веслувальниць.

Наукова новизна роботи: Уперше науково обґрунтовано й експериментально перевірено методологію розробки програми диференційованої фізичної підготовки 12-14-річних веслувальниць на байдарках на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням їх індивідуальних профілів фізичної підготовленості та модельних характеристик структури фізичної підготовленості більш кваліфікованих веслувальниць.

Ключові слова: 12-14-річні веслувальниці на байдарках, фізична підготовка, шкільна і спеціальна фізична підготовленість, програма диференційованої фізичної підготовки, етап попередньої базової підготовки

Чичкан Оксана Анатольевна. Физическая подготовка юных байдарочниц на этапе предварительной базовой подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – Олимпийский и профессиональный спорт. – Львовский государственный институт физической культуры, Львов, 2004 год.

Диссертационное исследование посвящено изучению проблемы совершенствования методики физической подготовки байдарочниц на этапе предварительной базовой подготовки.

Во введении обоснована актуальность проблемы, показана взаимосвязь исследования с научными программами, планами и темами, определен объект и

предмет исследования, его цель, задачи, методы и организация, описан уровень научной новизны и практическое значение работы, а также личный вклад диссертанта.

Объект исследования – тренировочный процесс юных байдарочниц на этапе предварительной базовой подготовки. Предмет исследования – физическая подготовка юных спортсменок, что специализируются в гребле на байдарках.

Научная новизна заключается в следующем: Впервые научно обоснована и экспериментально проверена методология разработки программы дифференцированной физической подготовки 12-14-летних байдарочниц на этапе предварительной базовой подготовки с учётом их индивидуальных профилей физической подготовленности и модельных характеристик структуры физической подготовленности более квалифицированных спортсменок.

В первом разделе “Современное состояние проблемы структуры и содержания физической подготовки в тренировке 12-14-летних байдарочниц” проанализированы данные научно-методической литературы по проблеме физической подготовки юных байдарочниц. На основании проведенного анализа литературы установлено, что проблема дифференцирования физической подготовки юных байдарочниц с учетом профилей их физической подготовленности и модельных характеристик физической подготовленности изучена недостаточно.

Во втором разделе “Методы и организация исследования” раскрыто использование методов исследования, приведены общие сведения об участниках исследования, представлена программа педагогического наблюдения, описана организация исследования.

В третьем разделе “Структура и содержание физической подготовки байдарочниц на этапе предварительной базовой подготовки за данными анкетирования” раскрыты существенные разногласия специалистов в отношении оптимального объема тренировочных нагрузок на воде, рационального соотношения тренировочных нагрузок в разных зонах интенсивности и соотношения общей, вспомогательной и специальной физической подготовки.

В четвертом разделе “Модели физического развития и физической подготовленности байдарочниц разных квалификационных групп” анализируются показатели физического развития и физической подготовленности спортсменок от II юношеского разряда до МС включительно. Установленные межквалификационные различия и корреляционные взаимосвязи позволили выявить ведущие для женской гребли на байдарках показатели физического развития и физической подготовленности. Показатели физической подготовленности байдарочниц разных квалификационных групп рассматриваются как модельные при составлении программ физической подготовки и коррекции тренировочного процесса.

В пятом разделе диссертации “Усовершенствование системы физической подготовки 12-14-летних байдарочниц” представлены результаты сравнительного эксперимента комплексного и дифференцированного развития физических качеств у 12-14-летних байдарочниц. Показано, что программа дифференцированной физической подготовки (70% от общего времени на физическую подготовку – комплексное развитие физических качеств и 30% времени – дифференцированное развитие отстающих, по отношению к модельным показателям, физических качеств каждой спортсменки) позволяет достигнуть большего прироста как общей, так и специальной физической подготовленности без увеличения тренировочных нагрузок.

В шестом разделе “Анализ и обобщение результатов исследования” рассматриваются три группы данных, полученных путём эмпирических исследований, и проводится их сопоставление с опубликованными научными работами.

Ключевые слова: 12-14-летние байдарочницы, физическая подготовка, общая и специальная физическая подготовленность, программа дифференцированной физической подготовки, этап предварительной базовой подготовки.

Chychkan Oksana. Physical preparation of the oarswomen on kayaks on the previous base preparation stage. – Manuscript.

The research is devoted to the studies of physical preparation perfection of the oarswomen on previous base preparation stage.

The object of research is training process of the oarswomen on stage of previous base preparation. The article of research is physical preparation of the oarswomen on kayaks.

The aim of research is the perfection of methods of physical preparation of youth oarswomen.

The scientific novelty of the research:

for the first time it has been substantiated and scientifically grounded the program of methodology development of differentiated physical preparation of the oarswomen on kayaks aged 12-14 at the previous base preparation stage taking into account their individual profiles of physical preparedness and model descriptions of the structure of more qualified oarswomen physical preparedness.

Key words: oarswomen on the kayak aged 12-14, physical preparation, general and special physical preparedness, program of differentiated physical preparation, previous base preparation stage.

ОСОБОВИЙ ПОКАЖЧИК

Арзютов Г.М.	4, 27		
Базильчук В.Б.*	5	Павлюк Є.О.	38
Базильчук О.В.	7	Петришин Ю.В.	41
Банах С.М.	4, 11	Пядухов Ю.С.	38
Безверхня Г.В.	13	Пятков В.Т.	4, 11, 38
Беш Л.В.	25	Свіргунець Є.М.	4, 8
Бородін Ю.А.	4, 11, 25	Трач В.М.	4, 30
Вільчковський Е.С.	4, 16	Трофим'як Б.Є.	22
Вісковатова Т.П.	4, 13, 30, 36, 41	Харченко Л.Л.	4, 41
Вовканич А.С.	19, 24	Цьось А.В.	4, 22, 35
Воропай С.М.	16	Чичкан О.А.	44
Гавришко С.Г.	16	Чочарай З.Ю.	27
Грубар І.Я.	4, 19	Чудна Р.В.	41
Деделюк Н.А.	22	Шинкарук О.А.	4, 16, 44
Жданова О.М.	5	Шиян Б.М.	4, 5, 19, 32
Завацька Л.А.	4, 30	Язловецький В.С.	4, 36
Івасик Н.О.	4, 24	Ященко А.Г.	4, 19
Камаєв О.І.	4, 11		
Корягін В.М.	8		
Краснов В.П.	5		
Круцевич Т.Ю.	4, 13		
Латишев С.В.	4, 27		
Лесько О.М.	30		
Линець М.М.	4, 7, 32, 44		
Максименко Г.М.	4, 44		
Мартин В.Д.	27		
Мицкан Б.М.	4, 32		
Мосійчук Л.В.	32		
Москаленко Н.В.	4, 13		
Ніколасв С.Ю.	35		
Нісімчук А.С.	22		
Огірко І.В.	38		

• **Виділено прізвища дисертантів;
решта – прізвища наукових керівників
та офіційних опонентів.*

Олександр Куц
Оксана Вацеба

**БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ТА АНОТАЦІЇ КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙ,
ЗАХИЩЕНИХ У СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ
ВЧЕНІЙ РАДІ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІНСТИТУТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
у 2004 році**

Підписано до друку 29.12.2004 р.
Формат 60×84/16. Ум.-друк. арк. 3,0.
Папір офсет. Наклад 100. Зам. № 79.

Видано НВФ “Українські технології”
Львів, вул. І.Франка, 4/1
тел./факс (0322) 72-15-52

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
ДК-№ 789 від 29.01.2002 р.